

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra soukromého práva a civilního procesu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Dovolací řízení ve světle zahraničních úprav

Zpracovala: Tereza Tintěrová

Konzultant diplomové práce: JUDr. Ing. Radka Zahradníková, Ph. D., LL.M.

V Plzni 2012

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza TINTĚROVÁ**
Osobní číslo: **R07304**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Dovolací řízení ve světle zahraničních úprav**
Zadávací katedra: **Katedra soukromého práva a civilního procesu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Současná právní úprava institutu dovolání
3. Navrhovaná právní úprava institutu dovolání, porovnání se současnou právní úpravou
4. Úprava institutu dovolání v zahraničních právních úpravách
5. Úvahy de lege ferenda
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

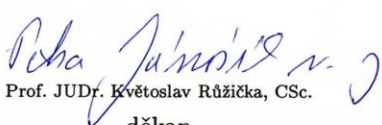
JUDr. Ing. Radka Zahradníková, Ph.D., LL.M.
Katedra soukromého práva a civilního procesu

Datum zadání diplomové práce:

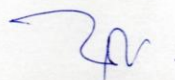
31. března 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

30. března 2012

Prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.
děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 28. listopadu 2011

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Dovolací řízení ve světle zahraničních úprav* zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem k sepsání této diplomové práce použila, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Plzeň 2012

Tereza Tintěrová

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Ing. Radce Zahradníkové, Ph.D., LL.M. za vedení diplomové práce, JUDr. Karlu Svobodovi, Ph.D. a JUDr. Janě Křiváčkové za poskytnuté informace a v neposlední řadě celé mé rodině, která mě po celou dobu studia všestranně podporovala.

Obsah

1. Úvod	7
2. Současná právní úprava institutu dovolání.....	8
2.1. Důvody a cíle navrhované změny právní úpravy institutu dovolání.....	8
2.2. Historický exkurz a současná právní úprava institutu dovolání.....	11
2.3. Základní znaky současné úpravy dovolání	14
2.3.1. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek.....	14
2.3.2. Která rozhodnutí lze dovoláním napadnout	16
2.3.3. Funkční příslušnost k rozhodnutí o dovolání	16
2.3.4. Kdo je oprávněn dovolání podat	17
2.3.5. Náležitosti podaného dovolání	18
2.3.6. Lhůta k podání dovolání.....	19
2.3.7. Zastoupení při podání dovolání.....	20
2.3.8. Soudní poplatek za dovolání	21
2.3.9. Přípustnost dovolání.....	22
2.3.9.1. Nález Ústavního soudu ze dne 21.2.2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, kterým se ruší ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.....	29
2.3.10. Důvody dovolání	35
2.3.11. Účinky dovolání	40
2.3.12. Úkony soudu prvního stupně	41
2.3.13. Řízení o dovolání	42
2.3.14. Rozhodnutí Nejvyššího soudu.....	43
2.3.15. Náklady řízení	48
3. Navrhovaná právní úprava institutu dovolání, porovnání se současnou právní úpravou	49
3.2. Navrhované změny v právní úpravě dovolacího řízení	49
3.2.1. Přípustnost dovolání	52
3.2.2. Lhůta k podání dovolání.....	55
3.2.3. Dovolací důvod	55
3.2.4. Řízení u dovolacího soudu a rozhodnutí o dovolání	57
3.3. Porovnání platné právní úpravy institutu dovolání s úpravou navrhovanou	61

4. Úprava institutu dovolání v zahraničních právních úpravách	63
4.1. Francouzská úprava kasační stížnosti.....	63
4.1.1. Kasační soud ve Francii a Nejvyšší soud v České republice	63
4.1.2. Kasační soud	63
4.1.3. Obecná charakteristika kasační stížnosti.....	64
4.1.4. Přípustnost kasační stížnosti	65
4.1.5. Dovolací důvody	67
4.1.6. Lhůta k podání kasační stížnosti	69
4.1.7. Povinné zastoupení při podání kasační stížnosti	70
4.1.8. Průběh řízení a rozhodnutí Kasačního soudu.....	70
4.2. Německá úprava revize jako mimořádného opravného prostředku	72
4.2.1. Spolkový soudní dvůr	72
4.2.2. Přípustnost revize	73
4.2.3. Důvody revize	74
4.2.4. Lhůta k podání žádosti o revizi, obsah žádosti o přezkum	75
4.2.5. Řízení a rozhodnutí o revizi	76
5. Úvahy de lege ferenda	79
6. Závěr	81
6.1. Resumé	82
7. Použitá literatura.....	83

1. Úvod

Institut mimořádných opravných prostředků představuje průlom do právní jistoty účastníků řízení, neboť se jimi napadají pravomocná rozhodnutí soudů, a proto je připuštěn ve výjimečných případech. Ne jinak tomu je u jednoho z těchto institutů, dovolání, které má ale na rozdíl od dalších mimořádných opravných prostředků, kterými jsou žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost, dvě zásadní funkce v civilním řízení soudním. Jedná se o funkci nápravnou ve vztahu k rozhodnutím soudů nižších stupňů a funkci sjednocující co se judikatury týče, kteréžto funkce ze zákona naplňuje svými rozhodnutími o podaných dovoláních Nejvyšší soud ČR.

Hlavní náplní této práce bude posouzení významu stávající úpravy institutu dovolání v souvislosti s navrhovanou úpravou, která má za cíl vyřešit přetíženost Nejvyššího soudu zpřesněním podmínek přístupu k tomuto soudu, tj. stanovením přesných a jasných podmínek připouštějících podání dovolání. Neboť jak z textu práce vyplývá, stávající právní úprava dovolacího řízení je poměrně nepřehledná a matoucí a může se zdát, že umožňuje Nejvyššímu soudu o podaných dovoláních rozhodovat způsobem, který se vymezuje zákonnou úpravou a obsahuje tak jistý prvek libovůle v jeho rozhodování, čímž dochází k porušení základního ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces.

V počátku práce bude krátce pojednáno o důvodech a cílech navrhované úpravy, poté bude vyložen novodobý vývoj tohoto institutu a současné platné právní úpravy. Následující část práce bude věnována navrhované úpravě v porovnání se zahraniční úpravou institutů, které mají obdobnou funkci jako dovolání v naší právní úpravě. V závěru práce bude pojednáno o posouzení platné právní úpravy s úpravou navrhovanou a možnými řešeními stávající situace do budoucna.

2. Současná právní úprava institutu dovolání

2.1. Důvody a cíle navrhované změny právní úpravy institutu dovolání

Koaliční vláda ČR ve svém Programovém prohlášení ze dne 4. srpna 2010, se kterým předstoupila před Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR, objasňuje svou vizi a úkoly vlády, provést hluboké strukturální reformy veřejných systémů, převést úspěšně zemi přes turbulence globální ekonomiky, jejíž jsme nedílnou součástí, zachovat a posilovat demokratické hodnoty českého státu a chránit svobody a individuální práva našich občanů.¹

Jedním z těchto úkolů, které jsou obsaženy pod bodem IV. Programového prohlášení, nazvaným Právo, spravedlnost, veřejná správa, byrokracie a korupce, je krom jiného snaha vlády řešit chronickou přetíženost Nejvyššího soudu omezením dovolacích důvodů a preferencí jeho role sjednotitele judikatury a zaměřit se na zkrácení lhůt pro některé typy soudního řízení při zachování rovného postavení stran soudního sporu tak, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům v řízení.²

Na základě tohoto Programového prohlášení předložilo Ministerstvo spravedlnosti vládě návrh zákona, kterým se mění zákon č. 99/1063 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Návrh byl zpracován v souladu s výše uvedeným Programovým prohlášením Vlády ČR a Plánem legislativních prací vlády na rok 2011.³

¹ Vláda ČR, Programové prohlášení Vlády České republiky, ze dne 4. srpna 2010, Preambule [online]. [cit. 20.2.2012]. Dostupné z:

<http://www.vlada.cz/cz/mediacentrum/aktualne/programove-prohlaseni-vlady-74853/>

² Vláda ČR, Programové prohlášení Vlády České republiky, ze dne 4. srpna 2010, str. 22 [online]. [cit. 20.2.2012]. Dostupné z:

<http://www.vlada.cz/cz/mediacentrum/aktualne/programove-prohlaseni-vlady-74853/>

³ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Novela občanského soudního řádu – dovolání [online], [cit. 13.12.2011]. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

Cílem navrhované úpravy je zejména zamezit průtahům v soudním řízení, vyřešení přetíženosti Nejvyššího soudu vyřizováním dovolání jako mimořádného opravného prostředku a rozšíření možnosti podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem, pokud mezinárodní soud neshledal, že zásahem orgánu veřejné moci bylo v rozporu s mezinárodní smlouvou porušeno lidské právo nebo základní svoboda.⁴

Nejvyšší soud podle platné právní úpravy přezkoumává zejména otázky právní. Tzn. jeho úkolem je dohlížet na korektnost výkladu právních předpisů, které provádějí soudy nižších stupňů⁵, čímž zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování soudů v občanském soudním řízení. Tato jeho role plyne z čl. 92 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR, ve znění změn provedených ústavními zákony a z § 14 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů a je naplňována zejména přijímáním stanovisek k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu a uveřejňováním vybraných rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek dle ust. § 24 zákona o soudech a soudcích, a především rozhodováním o mimořádném opravném prostředku, o dovolání, jak je stanoveno v § 14 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích.

Jak je uváděno v Obecné části Důvodové zprávy k navrhované změně, výčet rozhodnutí, proti nimž je přípustné dovolání, byl ve všech dosavadních úpravách pojat poměrně úzce, což má mimo jiné za následek, že dovolací soud se prostřednictvím rozhodování o dovolání může i v současné době vyjadřovat k poměrně omezenému okruhu věcí patřících do civilní pravomoci soudů.⁶

⁴ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Novela občanského soudního řádu – dovolání [online], [cit. 13.12.2011]. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

⁵ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?*. 1. vydání. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007. str. 92. ISBN 978-80-210-4262-9

⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. O Ústavním soudě, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 11. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

V Obecné části Důvodové zprávy je rozvedena opodstatněnost úpravy institutu dovolání konstatováním, že dosavadní právní úprava tohoto institutu již vyčerpala své možnosti a neumožňuje Nejvyššímu soudu náležitě zajišťovat potřebnou jednotu a zákonnost rozhodování soudů v občanském soudním řízení. Důležitost úpravy institutu dovolání způsobem, jakým je navrhována, je odůvodněna tím, že není nadále možné, aby se Nejvyšší soud vyjadřoval jen k úzkému okruhu věcí a aby vše ostatní zůstávalo mimo jeho působnost. Toto je rozvedeno tím, že zvláštního významu nabyla sjednocující role Nejvyššího soudu zejména v souvislosti s přijetím insolvenčního zákona a nového zákoníku práce a bude ještě více potřebná s neustálými změnami v právu obchodních společností a družstev a v souvislosti s nedávným přijetím nového občanského zákoníku. Oproti tomu ale, není nadále potřeba, aby se Nejvyšší soud stále zabýval skutkovou stránkou případů a tato otázka by měla být vyhrazena soudům prvního stupně a soudům odvolacím. V souvislosti s urychlením řízení je navrhovaná změna odůvodňována tím, že není třeba vždy trvat na uplatnění čistě kasačního systému, na kterém je v současné době dovolací řízení založeno. Je-li možné přezkum napadeného rozhodnutí uzavřít tak, že Nejvyšší soud rozhodne měnicím rozhodnutím, tak zde v tomto případě není místo k pouze formálnímu zrušování napadených rozhodnutí odvolacího soudu.⁷

Předkládaný návrh novely občanského soudního řádu reaguje zejména, co se institutu dovolání týče, na výše zmíněné Programové prohlášení Vlády ČR ze dne 4. srpna 2010, ze kterého plyne v oblasti justice snaha o její reformu, a to především zamezení průtahů v soudním řízení a vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu vyřizováním dovolání a na to navazující dlouhodobou snahu Nejvyššího soudu o změnu nevyhovující právní úpravy. Jinak řečeno prioritou vlády v oblasti justice je zavedení takových opatření, která budou vést k rychlejšímu a kvalitnějšímu rozhodování soudů a posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury. Již v minulosti Nejvyšší soud předložil několik

⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. O Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 11. [online]. [cit. 15.2.2012]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

návrhů na změnu úpravy dovolání v občanském soudním řádu a předkládaná novela byla vypracována v úzké spolupráci s Nejvyšším soudem.⁸

2.2. Historický exkurz a současná právní úprava institutu dovolání

Dovolání řadí současná právní úprava občanského soudního řádu č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů do soustavy opravných prostředků. Nebylo tomu tak vždy. Do soustavy opravných prostředků bylo dovolání zařazeno novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 519/1991 Sb., tedy od 1.1.1992. Citovaná novela měla za jeden z cílů odstranění nedemokratických prvků obsažených v tehdejší znění občanského soudního řádu, což se mělo, krom jiného, stát nahrazením dosavadního institutu stížnosti pro porušení zákona institutem dovolání.⁹

Vývoj institutu dovolání můžeme v novodobé historii vymezit do tří, respektive do čtyř období, kteréžto poslední období zahrnuje navrhované změny v institutu dovolání. Začneme obdobím, které je ohraničeno datem od 1.1.1992 do 31.12.1995, dalším obdobím je období od 1.1.1996 do 31.12.2000 a předposledním obdobím je období od 1.1.2001 až dosud, respektive do roku 2010, kdy návrh zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, byl v souladu s Legislativními pravidly vlády dne 11. března 2010 předložen do meziresortního připomínkového řízení.¹⁰

⁸ Ministerstvo spravedlnosti ČR, Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. O Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 11. [online]. [cit. 15.2.2012]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

⁹ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1862. ISBN 978-80-7400-107-9.

¹⁰ Ministerstvo spravedlnosti, Předkládací zpráva z návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/1993., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit 15.2.2012]. Dostupné z: <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>

V této části své práce bych se nejprve věnovala prvním třem již uzavřeným obdobím a ve stručnosti popsal současnou právní úpravu institutu dovolání. Poté se má práce soustředit na přiblížení připravovaného návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, protože je možné hovořit o obsahovém posunu institutu dovolání jako celku a tedy porovnání tohoto institutu se současnou právní úpravou.

V prvním ze čtyř zmiňovaných období, která jsou pro institut dovolání v jeho novodobé historii podstatná, je období počínaje datem 1.1.1992 a konče datem 31.12.1995. V tomto období byly pro institut dovolání významné změny provedeny zákonem č. 519/1991 Sb., který navrátil dovolání do systému opravných prostředků v českém právním řádu.¹¹ Tato novela měla mimo jiné za cíl odstranit nedemokratické prvky obsažené v tehdejší znění občanského soudního řádu. Tato skutečnost se měla stát krom jiného nahrazením dosavadního institutu stížnosti pro porušení zákona institutem dovolání. Na tomto místě je nutné podotknout, že přijatou úpravou sice došlo k upuštění institutu stížnosti pro porušení zákona, ale v omezeném rozsahu a po omezenou dobu, a to do 31.12.1994, kdy byla připuštěna existence stížnosti pro porušení zákona vedle dovolání. Jednou z esenciálních otázek v rámci přijetí výše zmiňované novely občanského soudního řádu byla otázka, zda dovolání má být budováno jako opravný prostředek řádný nebo mimořádný, směřující proti pravomocnému rozhodnutí. Skutečnost, že došlo k přijetí koncepce dovolání jako mimořádného opravného prostředku, byla ovlivněna obecně sledovanou tendencí k efektivnějšímu, levnějšímu a rychlejšímu řízení.¹² Jak bylo například stanoveno v ustanovení § 6 zákona č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád: „V řízení postupuje soud v součinnosti se všemi účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny.“ Což je doplněno ustanovením § 240 zákona č. 519/1991 Sb., kterým se mění

¹¹ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1865. ISBN 978-80-7400-107-9.

¹² DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1862. ISBN 978-80-7400-107-9.

a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád¹³, kdy je stanovena lhůta pro podání dovolání jeden měsíc od právní moci rozhodnutí, ke kteréžto lhůtě se nynější návrh zákona vrací.¹⁴

V dalším období novodobého vývoje institutu dovolání od 1.1.1996 až do 31.12.2000 byly podstatné změny provedeny zákonem č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů s účinností od 1.1.1996.¹⁵

Pro první dvě etapy novodobého vývoje institutu dovolání byly společné následující skutečnosti: jednalo se o jednoměsíční lhůtu, ve které bylo možné dovolání podat, která se odvíjela od právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí. O tom, zda dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, zásadně nerozhodoval dovolací soud, nýbrž soud odvolací. V první etapě tato zásada rozhodování o dovolání platila bezvýjimečně, a nadto bylo možné založit takto přípustnost dovolání jen u rozsudku – srovnání ust. § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.1995.¹⁶

Ve druhé etapě platila zásada rozhodování o dovolání i pro usnesení ve věci samé s korekcí ve prospěch dovolacího soudu danou předchozí procesní aktivitou pozdějšího odvolatele. Dovolací soud totiž sám mohl učinit závěr, že dovolání je přípustné, jelikož napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, jen když odvolací soud předtím nevyhověl návrhu účastníka (pozdějšího odvolatele) na vyslovení přípustnosti dovolání, učiněnému nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku

¹³ Ministerstvo vnitra ČR. Sbíрка zákonů a mezinárodních smluv. Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění občanský soudní řád. [online]. [cit.17.12.2011]. Dostupné z:<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>

¹⁴ Ministerstvo vnitra ČR. Sbíрка zákonů a mezinárodních smluv. Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění občanský soudní řád. [online]. [cit.17.12.2011]. Dostupné z:<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>

¹⁵ Ministerstvo vnitra ČR. Sbíрка zákonů a mezinárodních smluv. Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění občanský soudní řád. [online]. [cit.17.12.2011]. Dostupné z:<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>

¹⁶ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1867. ISBN 978-80-7400-107-9.

nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé – srovnání § 239 odst. 2 o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.2000.¹⁷

Třetí etapa novodobého vývoje institutu dovolání, datována od 1.1.2001 do roku 2010, je charakterizována změnami provedenými především zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony s účinností od 1.1.2001. Tímto zákonem došlo například k prodloužení lhůty pro podání dovolání na dva měsíce a to od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.¹⁸

Ještě pozdější dílčí úpravy ustanovení občanského soudního řádu, které se týkaly institutu dovolání, a to například zákon č. 120/2004 Sb. a zákon č. 7/2009 Sb.,¹⁹ zásadní změny nepřinesly a nelze v souvislosti s nimi hovořit o obsahovém posunu institutu dovolání jako celku.²⁰

2.3. Základní znaky současné úpravy dovolání

2.3.1. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem. Opravné prostředky jsou obecně instituty procesního práva, které dávají účastníkovi řízení možnost zahájit opravné řízení. Právo rozlišuje opravné prostředky řádné a mimořádné. Mimořádným opravným prostředkem se napadá rozhodnutí, které již nabylo právní moci.²¹ Právní moc rozhodnutí je chápána jako určité vlastnosti rozhodnutí,

¹⁷ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1867. ISBN 978-80-7400-107-9.

¹⁸ Ministerstvo vnitra ČR. Sběrka zákonů a mezinárodních smluv. Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění občanský soudní řád. [online]. [cit.17.12.2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>

¹⁹ Touto novelou například došlo k navýšení hodnotové hranice pro přípustnost podání dovolání ve věcech, ve kterých bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000 Kč a ve věcech obchodních 100.000 Kč, jak je stanoveno v ust. § 237 odst. 2 písm. a) o.s.ř.; blíže viz: Sběrka zákonů ročník 2009 částka 3

²⁰ Ministerstvo vnitra ČR. Sběrka zákonů a mezinárodních smluv. Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění občanský soudní řád. [online]. [cit.17.12.2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>

²¹ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 420. ISBN 978-80-7201-842-0.

kterých dodatečně nabylo při splnění stanovených předpokladů. Vlastnosti rozhodnutí, které jsou spojeny s právní mocí, mají vztah buď k probíhajícímu řízení, a tyto se označují jako formální právní moc anebo k předmětu řízení, označující se jako právní moc materiální. Formální právní moc znamená, že pravomocné rozhodnutí je rozhodnutím konečným, tj. nelze jej napadnout řádným opravným prostředkem a v řadě případů i rozhodnutím, kterým se řízení končí. Materiální právní mocí rozumíme závaznost pravomocného rozhodnutí a nezměnitelnost pravomocného rozhodnutí.²² V okamžiku, kdy rozhodnutí nabude formální právní moci (tj. bude doručeno účastníku řízení a nebude možné jej napadnout řádným opravným prostředkem - odvoláním), nastává zároveň i právní moc materiální, tj. závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí.²³

Mimořádný opravný prostředek představuje průlom do právní jistoty, kterou pravomocné rozhodnutí v právních vztazích mezi účastníky nastolilo. Pojem právní jistoty můžeme vysvětlit jakožto důvěru občanů v právo, jinak řečeno každý může spoléhat na to, že mu stát poskytne efektivní ochranu v jeho právech a že mu státní moc dopomůže k realizaci jeho subjektivního práva, že bude v podobné věci rozhodnuto podobně a v různé věci různě, že o věci bude rozhodovat ten orgán, který je k rozhodování příslušný a že tento orgán rozhodne v zákonném řízení.²⁴

Právě proto, že mimořádný opravný prostředek představuje průlom do právní jistoty, váže zákon jeho přípustnost na splnění přísnějších podmínek. Přípustností opravného prostředku obecně rozumíme stanovení podmínek na straně účastníků, kteréžto rozlišujeme na podmínky subjektivní a objektivní a zejména stanovení kvalifikovaných důvodů opravného prostředku.²⁵

Dovolání má v současné právní úpravě dvě významné funkce. První významnou funkcí je náprava ve vztahu k rozhodnutím soudů nižších stupňů a druhou funkcí je sjednocování judikatury.²⁶

²² WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 283. ISBN 978-80-7201-842-0.

²³ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 284. ISBN 978-80-7201-842-0.

²⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Radka. "Sjednocuji, sjednocuješ, sjednocujeme aneb křišťálové koule netřeba." Publikováno: *Bulletin advokacie* č. 5/2009, rubrika Měli byste vědět, str. 64 - 67

²⁵ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 420. ISBN 978-80-7201-842-0.

2.3.2. Která rozhodnutí lze dovoláním napadnout

Dovolání lze podle ustanovení občanského soudního řádu směřovat pouze proti rozhodnutím soudů odvolacích, tj. proti rozhodnutím soudů krajských nebo vrchních, v Praze proti rozhodnutí městského soudu, rozhodovaly-li tyto soudy o odvolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně. Rozhodnutí, proti kterým lze podat dovolání, mají zpravidla formu rozsudku. Občanský soudní řád připouští podání dovolání i proti usnesením odvolacího soudu ve věci samé či proti usnesením odvolacího soudu, která tento soud vydal v průběhu odvolacího řízení.²⁷

Přípustnost dovolání je konstruována jako kombinovaná, tj. musí se jednat o některé z rozhodnutí, která občanský soudní řád uvádí v ustanovení § 237 až 239 a současně musí být dán jeden ze tří dovolacích důvodů. Jak je v odstavci prvním úvodního ustanovení § 236 občanského soudního řádu o dovolání stanoveno, musí se jednat o rozhodnutí pravomocná, a jak vyplývá z odstavce druhého úvodního ustanovení, je dovolání přípustné pouze proti výroku napadeného rozhodnutí, tzn. je nepřipustné jen proti důvodům rozhodnutí. Zmíněná kombinovaná přípustnost dovolání bude dále v textu rozvedena.

2.3.3. Funkční příslušnost k rozhodnutí o dovolání

K rozhodnutí o dovolání proti rozhodnutím krajských nebo vrchních soudů jako soudů odvolacích je, podle ustanovení § 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, funkčně příslušný Nejvyšší soud ČR, a to v souladu s ustanovením § 236 odst. 1 občanského soudního řádu. Rozhodování o dovolání je založeno na kasačním neboli zrušovacím opravném systému. Tento opravný systém umožňuje přezkum napadeného rozhodnutí pouze po stránce právní a nikoli po stránce skutkové. Kasační soud, tj. soud vyššího stupně přezkoumává, zda v předcházejícím řízení

²⁶ LUDVÍK, David. Dovolání v civilním procesu. [online]. [cit. 3.2.2012]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1690>

²⁷ Nejvyšší soud ČR, Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. [online]. [cit. 6.2.2012]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Pruvodcerizenim?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=Pr%C5%AFvo dce%20%C5%99%C3%ADzen%C3%ADm&lng=

nebo předcházejícím rozhodnutím nebylo porušeno hmotné nebo procesní právo. Účastníci však nejsou oprávněni navrhnout nové skutečnosti a důkazy na podporu svých tvrzení. Charakteristickým pro kasační opravný systém je to, že kasační soud rozhodne buď tak, že napadené rozhodnutí potvrdí anebo zruší. Podstatné je, že sám ve věci rozhodnout nemůže. Způsob rozhodování kasačního soudu o dovolání je také jednou ze základních oblastí, kterou navrhovaná úprava mění. A to tím způsobem, že navrhuje možnost kasačního soudu, aby svým rozhodnutím změnil rozhodnutí odvolacího soudu (případně i soudu prvního stupně).

2.3.4. Kdo je oprávněn dovolání podat

Dovolání je oprávněn podat, tj. aktivně legitimován k podání tohoto opravného prostředku je účastník předchozího řízení. Tímto účastníkem je chápán ten účastník, který byl účastníkem řízení před odvolacím soudem, případně jeho právní nástupci, kromě právních nástupců ve smyslu ustanovení § 107a o.s.ř. K podání dovolání je dále oprávněn pouze ten účastník předchozího řízení, kterému byla napadeným rozhodnutím (odvolacího soudu) způsobena újma a přitom je tato újma odstranitelná tím, že Nejvyšší soud takové rozhodnutí zruší. Při posuzování rozhodnutím způsobené újmy na právech účastníka, nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím odvolacího soudu byla účastníku způsobena určitá, byť i nepříliš významná újma, kterou je možné právě zrušením napadeného rozhodnutí odstranit.²⁸

K podání dovolání proto není oprávněn takový účastník, kterému bylo rozsudkem odvolacího soudu zcela vyhověno.²⁹ Pokud podá dovolání účastník, kterému bylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, a účastníku nebyla způsobena žádná určitá újma na jeho právech, kterou by bylo možné zrušením napadeného rozhodnutí odvolacího soudu odstranit, dovolací soud rozhodne

²⁸ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, § 240. ISBN 978-80-7400-107-9.

²⁹ NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. [online]. [cit. 6.2.2012]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacinnost~Pruvodcerizenim?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=Pr%C5%AFvodce%20%C5%99%C3%ADzen%C3%ADm&lng=

o tomto podaném dovolání tak, že jej usnesením odmítne podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první a ustanovení § 218 písm. b) o.s.ř.³⁰

2.3.5. Náležitosti podaného dovolání

Dovolání musí obsahovat jak náležitosti tzv. obecné, tak tzv. zvláštní. Obecné náležitosti jsou stanoveny v části první občanského soudního řádu v ustanovení § 42 odst. 4, kteréžto náležitosti musí obsahovat každé podání určené civilnímu soudu. Mezi zvláštní náležitosti, které o.s.ř. u dovolání vyžaduje a stanovuje je v ustanovení § 241a odst. 1 patří, označení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje, určení rozsahu, v jakém se rozhodnutí dovoláním napadá, dovolací důvod, označení důkazů, které by měly být provedeny k prokázání důvodů dovolání a dovolací návrh.

První z podmínek zvláštních náležitostí dovolání, tj. označení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje je naplněna, pokud je v dovolání uveden soud, který rozhodnutí vydal, datum vydání rozhodnutí a číslo jednací, které dovolatel nesmí zaměnit se spisovou značkou. Co se určení rozsahu dovolání týká, musí z jeho obsahu jednoznačně vyplývat, zda dovolatel napadá rozhodnutí v plném rozsahu či zda dovolání směřuje pouze proti výrokům některým a to kterým.³¹

Jak se totiž uvádí v Komentáři k občanskému soudnímu řádu, řada dovolatelů, kteří napadají rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním „v plném rozsahu“, nepřihlíží, že součástí takového napadeného rozhodnutí jsou i akcesorické výroky, a to zejména výroky o nákladech řízení, proti kterým není samostatné dovolání přípustné. Vymezení dovolacích důvodů jako další podstatné zvláštní náležitosti dovolání taxativně vyjmenovává o.s.ř. v ustanovení § 241a odst. 2 a 3. Poslední ze zvláštních náležitostí podaného dovolání je dovolací návrh, kterým dovolatel prohlašuje, jak by měl dovolací soud o podaném dovolání podle názoru dovolatele rozhodnout. Tímto dovolacím návrhem se dovolatel může domáhat následujících rozhodnutí dovolacího soudu: zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení či přikázání věci k dalšímu řízení jinému

³⁰ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 240. ISBN 978-80-7400-107-9.

³¹ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 241a. ISBN 978-80-7400-107-9.

odvolacímu soudu, nebo zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů a vrácení věci soudu stupně prvního k dalšímu řízení či postoupení věci k dalšímu řízení věcně příslušnému soudu, anebo zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů a zastavení řízení, popř. rozhodnutí o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci věc náleží.³²

Jak stanoví ustanovení § 242 odst. 4 o.s.ř. měnit rozsah, v jakém dovolatel rozhodnutí odvolacího soudu napadá a uplatněný dovolací důvod, může jen po dobu trvání dovolací lhůty. Dovolací návrh může dovolatel změnit i po uplynutí dovolací lhůty, a to do doby, než dovolací soud o dovolání rozhodne. Ke změně dovolacího návrhu není souhlasu odvolacího soudu třeba.

2.3.6. Lhůta k podání dovolání

Dovolání lze podle ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. podat do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Pro počátek běhu lhůty pro podání dovolání je tedy rozhodující doručení rozhodnutí odvolacího soudu účastníku, který dovolání podává. Ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. ve větě druhé stanoví pro případ, že by ve věci bylo vydáno opravné usnesení, lhůtu k podání odvolání, která počne běžet od doručení tohoto opravného usnesení dovolateli.

K zachování dovolací lhůty je nutné, aby dovolatel podal dovolání nejpozději v poslední den lhůty u soudu (i odvolacího nebo dovolacího), anebo aby dovolání bylo odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit. Lhůta k podání dovolání je zachována také tehdy, podá-li dovolatel dovolání k jinému než příslušnému soudu, ale tento stačí dovolání v dovolací lhůtě doručit soudu prvního stupně, odvolacímu soudu či soudu dovolacímu. Lhůta k podání dovolání je lhůtou zákonnou, nelze ji tedy prodloužit a její zmeškání není možné postupem podle ustanovení § 58 o.s.ř. prominout. Délka dovolací lhůty je dána s ohledem

³² DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 241a. ISBN 978-80-7400-107-9.

na povinné zastoupení dovolatele, náročnost zpracování dovolání a také pro úpravu uvedenou v § 241b odst. 3 o.s.ř.³³

V ustanovení § 240 odst. 3 o.s.ř. stanoví, že rozhodnutí odvolacího soudu musí obsahovat též poučení o tom, zda je proti němu dovolání přípustné, jak dlouhá je dovolací lhůta, kde se dovolání podává. Pokud rozhodnutí odvolacího soudu nebude takového poučení obsahovat nebo poučení nebude správné, bude to mít za následek prodloužení lhůty k podání dovolání. V tomto případě lze dovolání podat do čtyř měsíců od doručení napadeného rozhodnutí.³⁴ Pokud dovolatel dovolací lhůtu zmešká, soud prvního stupně opožděně podané dovolání podle ustanovení § 243b odst. 5 o.s.ř. usnesením odmítne.

2.3.7. Zastoupení při podání dovolání

Občanský soudní řád v § 241 odst. 1 stanoví až na zákonem vyjmenované výjimky v odstavci druhém a třetím ustanovení § 241 o.s.ř. povinné zastoupení dovolatele čili tzv. advokátní přímus. Povinné zastoupení dovolatele advokátem nebo notářem je jednou z podmínek dovolacího řízení, a to podmínkou odstranitelnou, kterážto nebude-li splněna, nelze dovolání meritorně projednat. I přestože požadavek povinného zastoupení platí jen pro podání dovolání, tj. jeho sepsání zvoleným zástupcem, jak se uvádí v Komentáři k občanskému soudnímu řádu, zahrnuje povinné zastoupení nejen podání dovolání, ale i případné podání, kterým účastník odstraňuje vady v náležitostech dovolání, kterým dovolání doplňuje, omezuje nebo podání, kterým se disponuje s rozsahem dovolání, důvody dovolání nebo dovolacím návrhem. Pokud se ale dovolatel rozhodne vzít podané dovolání zpět, tento procesní úkon již může učinit sám.³⁵

³³ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*. 4. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.4.2006. Linde Praha, a.s. 2006, str. 265. ISBN 80-7201-603-2.

³⁴ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*. 4. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.4.2006. Linde Praha, a.s. 2006, str. 265. ISBN 80-7201-603-2.

³⁵ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl*. Praha: C.H. Beck, 2009, § 241. ISBN 978-80-7400-107-9.

Jak plyne z Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2639/2009 ze dne 24.11.2009, Nejvyšší soud rozhodne o podaném dovolání, je-li dovolatelem fyzická osoba, která není zastoupena advokátem (notářem) a z obsahu spisu nevyplývá, že by měla právnické vzdělání, a ani přes výzvu soudu prvního stupně, aby si zástupce, prostřednictvím kterého by podala řádné dovolání, zvolila, tuto vadu neodstraní, tak, že řízení usnesením zastaví.³⁶ Fyzická osoba nemůže být v dovolacím řízení zastoupena jinou osobou, která sice právní vzdělání má, ale není advokátem ani notářem - tzv. obecný zmocněnec.³⁷

2.3.8. Soudní poplatek za dovolání

Poplatková povinnost, tj. povinnost uhradit zákonem stanovený poplatek za řízení, dovolateli vzniká dle ust. § 4 odst 1 písm. c) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, podáním dovolání, kdy tímto úkonem také nastává splatnost poplatku dle ust. § 7 odst. 1 zákona. Zaplacení poplatku za podané dovolání je další z podmínek řízení a to podmínkou odstranitelnou, tj. při nezaplacení poplatku při podání dovolání soud prvního stupně dovolatele vyzve k úhradě poplatku v soudem stanovené lhůtě. Je-li poplatek ve lhůtě uhrazen, soud pokračuje v řízení, tj. ve zkoumání dalších podmínek dovolacího řízení.³⁸ V opačném případě dojde k vydání usnesení o zastavení řízení z důvodu neuhradení soudního poplatku za podané dovolání s výjimkou případů stanovených v § 9 odst. 2 zákona. Proti usnesení o zastavení řízení je přípustné odvolání. Pokud dovolatel zaplatí poplatek za podané dovolání nejpozději do konce lhůty k podání odvolání proti tomuto usnesení, soud prvního stupně usnesení o zastavení řízení zruší. V případě, že usnesení o zastavení řízení nabude právní moci a soud prvního stupně nerozhodne dle § 9 odst. 7, dovolací řízení okamžikem nabytí právní moci skončí.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2639/2009 ze dne 24.11.2009

³⁷ Nejvyšší soud ČR, Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. [online]. [cit. 6.2.2012], dostupné z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Pruvodcerizenim?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=Pr%C5%AFvo dce%20%C5%99%C3%ADzen%C3%ADm&lng=

³⁸ Dle § 3 odst. 2 zákona o soudních poplatcích rozhoduje ve věcech poplatků za řízení před odvolacím soudem a dovolacím soudem soud, který rozhodl o věci v prvním stupni, není-li dále stanoveno jinak.

Jednotlivé výše poplatků, které je dovolatel povinen uhradit za podané dovolání jsou stanoveny v položce č. 23 Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona o soudních poplatcích a liší se ve své výši v závislosti na předmětu dovolacího řízení.³⁹ S účinností od 1.9.2011 byl zákon o soudních poplatcích novelizován zákonem č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Touto novelizací došlo k podstatnému navýšení poplatku za dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé, je-li předmětem peněžité plnění do částky 100.000 Kč včetně, kde soudní poplatek činil 1.000 Kč a od 1.9.2011 činí 5.000 Kč, v ostatních případech činil 5.000 Kč, s účinností od 1.9.2011 činí 10.000 Kč. Novelou zákona o soudních poplatcích došlo také ke zpoplatnění dovolání proti procesním rozhodnutím, kteréžto do výše zmíněné novely zákona o soudních poplatcích zpoplatněno nebylo vůbec a poplatek za dovolání v tomto případě činí 2.000 Kč.

2.3.9. Přípustnost dovolání

Přípustnost dovolání je obecně konstruována jako přípustnost subjektivní a objektivní. O přípustnosti subjektivní bylo pojednáno výše a to v části textu nazvané Kdo je oprávněn dovolání podat. Nyní bude pojednáno o přípustnosti objektivní, kterou občanský soudní řád stanoví v ust. § 237 o.s.ř. V ustanovení § 237 o.s.ř. je přípustnost dovolání ze zákona založena jednak na diformitě (odchylce) rozhodnutí odvolacího soudu s rozhodnutím soudu prvního stupně, jak je uvedeno v odst. 1 písm. a) nebo na diformitě skryté (odst. 1 písm. b) a jednak na posouzení dovolacího soudu jak vyplývá z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.⁴⁰

³⁹ Sazebník poplatků jako příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*. 4. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.4.2006. Linde Praha, a.s. 2006, str. 262. ISBN 80-7201-603-2.

I. Dovolání je přípustné proti rozhodnutí, tj. rozsudku a usnesení odvolacího soudu ve věci samé

- a) kterým odvolací soud rozhodnutí soudu první instance změnil,
- b) kterým odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, který rozhodl jinak než ve svém dřívějším rozhodnutí, protože byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil,
- c) kterým odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže není přípustné podle písmene b) a dovolací soud dospěje k názoru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní právní význam.⁴¹

Ad. I. a) Úprava přípustnosti dovolání proti měnícímu rozhodnutí, jak je upravena v § 237 odst. 1 písm. a), je založena na rozdílnosti, tj. nesouhlasnosti neboli rozporu (diformitě) rozsudku (usnesení) odvolacího soudu s rozsudkem (usnesením) soudu prvního stupně. V tomto případě jde o situaci, kdy soud prvního stupně a soud odvolací posoudily okolnosti významné pro rozhodnutí věci rozdílně, a proto jsou práva a povinnosti účastníkům stanoveny v těchto rozsudcích odlišně. Odlišností se přitom nemyslí rozdílné právní posouzení, pokud nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků.⁴² Pro posouzení, zda jde o měnící rozsudek odvolacího soudu, není samo o sobě významné, jak odvolací soud formuloval výrok svého rozsudku, rozhodující je obsahový vztah rozsudků soudů obou stupňů v tom, zda a jak rozdílně posoudily práva a povinnosti v právních vztazích účastníků řízení.⁴³ Závěr o tom, že rozhodnutí soudu prvního stupně bylo skutečně změněno, je možno učinit až z materiálního hlediska, tj. na podkladě porovnání obsahu obou rozhodnutí ve věci samé.⁴⁴

⁴¹ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 451-452. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.2.2004, sp. zn. 22 Cdo 1599/2003

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2011, sp. Zn. 22 Cdo 4097/2009

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.10.2009, sp. zn. 22 Cdo 2035/2009

Ad. I. b) Ve věci, kde soudy obou stupňů posoudily práva a povinnosti v právních vztazích účastníků shodně, jde o rozsudek (usnesení) odvolacího soudu potvrzující bez ohledu na to, jak byl formulován jeho výrok.⁴⁵ V tomto případě přípustnosti dle § 237 odst. 1 písm. b), se jedná o diformitu „skrytou“, protože rozhodnutí prvostupňové bylo odvolacím soudem potvrzeno, a proto je obsahová diformita vyloučena, nicméně soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozhodnutí, protože byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil.⁴⁶ Jinak řečeno, i v tomto případě má soud prvního stupně na věc jiný právní názor, který změnil jen proto, že byl vázán právním názorem soudu odvolacího.⁴⁷

Ad. I. c) V případě, že odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdí, ale dovolání nebude přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b), bude dovolání přípustné, pokud dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní právní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně,⁴⁸ nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) (vady řízení) a § 241a odst. 3 (rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování) se nepřihlíží. Předpokladem pro závěr, že rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen. Zásadní právní význam má rozhodnutí odvolacího soudu současně pouze tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka

⁴⁵ Redakce epravo.cz. *Potvrzující rozsudek*. [online]. 9.12.2005 [cit. 20.1.2012]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/potvrzujici-rozsudek-37591.html>

⁴⁶ TÜRKOVA Lucie, *Současná právní úprava dovolání jako mimořádného opravného prostředku v civilním řízení soudním. Vazba na akty komunitárního práva*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta právnická. Vedoucí práce Ilona SCHELLEOVÁ.

⁴⁷ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 452. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁴⁸ Jako příklad otázky, která je soudy rozhodována rozdílně, lze uvést institut smluvní pokuty a s ním související skutečnost, zda je či není její sjednání v rozporu s dobrými mravy, jak je například uvádí právní zástupce dovolatele v Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.11.2009, sp. zn. 21 Cdo 4956/2009.

má zásadní význam nejen pro rozhodnutí v posuzované věci, ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu).⁴⁹ Při posuzování přípustnosti dovolání pro řešení otázky zásadního právního významu se předpokládá, že dovolací soud bude reagovat na právní otázku, kterou dovolatel konkrétně vymezí. Neformuluje-li dovolání žádnou otázku zásadního právního významu, nevede-li ani polemiku s právními názory odvolacího soudu, ale zpochybňuje-li skutkové závěry odvolacího soudu, pak nemůže být přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozhodnutí založena.⁵⁰

Ustanovení § 237 odst. 2 upravuje vyloučení dovolání v případě, že se bude jednat i o některé z rozhodnutí upravených v § 237 odst. 1 písm. a) až c). V tomto smyslu občanský soudní řád zavádí hodnotové a věcné omezení přípustnosti dovolání.

Hodnotové omezení přípustnosti dovolání souvisí s rozsudkem odvolacího soudu o peněžitém plnění. Hranice stanovená jako předpoklad přípustnosti dovolání se liší, jde-li o věc obchodní či o věc jinou (tj. o spor občanskoprávní, rodinněprávní či pracovněprávní). Ve věcech obchodních činí od 1.7.2009 hranice nepřípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu částku nepřevyšující 100.000 Kč. U sporů jiných je také od 1.7.2009 hranice nepřípustnosti stanovena částkou nepřevyšující 50.000 Kč. Podstatné v tomto případě je, v jakém rozsahu je příslušné peněžité plnění zpochybněno, tj. jaká část se dovoláním dotčeným výrokem o věci samé nabízí dovolacímu soudu k dovolacímu přezkumu.⁵¹ To neplatí, pokud bylo rozsudkem odvolacího soudu rozhodnuto o něčem jiném než o peněžitém plnění, a to například o vyklizení nemovitosti, vydání věci, o povinnosti uzavřít smlouvu, jinak řečeno, okolnost,

⁴⁹ Závěr o tom, zda dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud činí předběžně; zvláštní rozhodnutí o tom nevydává. Je třeba konstatovat, že přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soud ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Teprve za situace, kdy dovolací soud shledá přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozsudku, může se zabývat uplatněnými dovolacími důvody.; Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.1.2012, sp. zn. 23 Cdo 3323/2010.

⁵⁰ Právní věta vyslovená Nejvyšším soudem ČR v Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.5.2011, sp. zn. 22 Cdo 772/2011.

⁵¹ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 237. ISBN 978-80-7400-107-9.

jak byl oceněn nepeněžitý předmět řízení v penězích, není v tomto případě rozhodná. Je také nutné zmínit, že k příslušenství pohledávky se, dle ust. § 237 odst. 2 písm. a) věty za středníkem o.s.ř., při posuzování o jak vysokém peněžitém plnění bylo dovoláním dotčeným výrokem rozhodnuto, nepřihlíží.

Věcné omezení se týká rozsudků odvolacího soudu ve věcech upravených zákonem o rodině a tyto vylučuje z dovolacího přezkumu ust. § 237 odst. 2 písm. b) o.s.ř. s výjimkou rozsudků o omezení či zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu, o určení nebo popření rodičovství a o nezrušitelném osvojení. Podat dovolání tak není možné proti rozhodnutím ve věcech rozvodu manželství, neplatnosti manželství, určení, zda tu manželství je nebo není, ustanovení opatrovníka nebo poručníka, schválení právního úkonu učiněného za nezletilého apod.⁵² Dále dle § 237 odst. 2 písm. c) je vyloučeno napadnout dovoláním rozsudky odvolacího soudu ve věcech mezinárodních únosů dětí, za předpokladu, že se jedná o věci, podle mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu nebo podle přímo použitelného předpisu Evropských společenství.⁵³

Vše výše uvedené o přípustnosti dovolání proti rozhodnutí soudu odvolacího platí, jak pro měnící či potvrzující rozsudek odvolacího soudu, tak i pro měnící či potvrzující usnesení odvolacího soudu ve věci samé. Věcí samou se rozumí samotný předmět, pro nějž se řízení vede, a rozhodnutím ve věci samé takové rozhodnutí soudu, jímž se v tzv. řízení sporném na základě žaloby stanoví konkrétní práva a povinnosti účastníků vyplývající z právního vztahu pro žalobou uplatněný nárok.⁵⁴

II. Dovolání je přípustné proti usnesením o obnově řízení a po povolení obnovy řízení.

V ust. § 238 o.s.ř. upravuje přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno či změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým

⁵² DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II. díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 237. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁵³ Jedná se o Úmluvu o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, vyhlášenou pod. č. 341/1998 Sb., a o Nařízení Rady č. 220/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení ES č. 1347/2000

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2008, sp. zn. 33 Cdo 3784/2008

rozhodl o žalobě na obnovu řízení nebo o zamítnutí návrhu na změnu rozhodnutí podle § 235h odst. 1 věty druhé o.s.ř. Pro přípustnost dovolání ve výše uvedených věcech platí stejná omezení týkající se věcí bagatelních a věcí, které upravuje zákon o rodině jako v případě přípustnosti dovolání podle ust. § 237 o.s.ř.⁵⁵

III. Dovolání je přípustné proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně v řízeních, která vyjmenovává § 238a odst. 1 o.s.ř.

Přípustnost dovolání v těchto dalších věcech se týká usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně v insolvenčním řízení, v žalobě pro zmatečnost, ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, nejde-li o řízení o výkon rozhodnutí k navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí, ve věci udělení příklepu ve výkonu rozhodnutí, o rozvrhu rozdělované podstaty ve výkonu rozhodnutí, o povinnostech vydražitele uvedeného v § 336m odst. 2 a v § 338za odst. 2 o.s.ř.

Výčet usnesení odvolacího soudu, která je možné napadnout dovoláním je v ustanovení § 238a odst. 1 o.s.ř. taxativní a dovolání v těchto věcech je přípustné za stejných podmínek, které stanoví o.s.ř. pro rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé v ust. § 237 o.s.ř. Neplatí však zde odstavec druhý ustanovení § 237 o.s.ř. Což znamená, že proti měnícímu či potvrzujícímu usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno ve věcech uvedených v ust. § 238a odst. 1 o.s.ř. je dovolání přípustné i v případě, že v dovoláním dotčeném výroku bylo rozhodnuto o peněžitém plnění, které nepřevyšovalo částku 50.000 Kč a ve věcech obchodních částku 100.000 Kč a dále ve věcech upravených zákonem o rodině. I přestože se v těchto případech nejedná o rozhodnutí meritorní, jsou natolik závažná, aby byl jejich přezkum možný prostřednictvím dovolání.⁵⁶

⁵⁵ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 452. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁵⁶ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 453. ISBN 978-80-7201-842-0.

IV. Dovolání je přípustné i proti tzv. rozhodnutím procesním vyjmenovaným v § 239 o.s.ř.

I v tomto ustanovení je výčet procesních rozhodnutí taxativní a tudíž proti jiným rozhodnutím odvolacího soudu majících procesní povahu, není dovolání přípustné. Jedním z případů usnesení odvolacího soudu mající procesní povahu, proti kterému není dovolání přípustné, je například usnesení odvolacího soudu, jímž byl zamítnut návrh na prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání, resp. kterým bylo rozhodnuto o tom, že se žalovanému zmeškání lhůty k podání odvolání proti rozsudku okresního soudu nepromíjí.⁵⁷

Mezi rozhodnutí odvolacího soudu procesní povahy, proti kterým je dovolání přípustné, občanský soudní řád řadí dle § 239 odst. 1: usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a řízení zastaveno, popř. věc postoupena orgánu, do jehož pravomoci náleží a nebo kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o zastavení řízení dle § 107 odst. 5, o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka, o přistoupení dalšího účastníka a o záměně účastníka a to v tom případě, pokud dovolací soud dospěje k závěru, že tato napadená rozhodnutí mají po právní stránce zásadní význam. Mezi výše uvedená usnesení odvolacího soudu, proti kterým je dovolání přípustné, řadíme dále dle § 239 odst. 2 usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 104 odst. 1, nebo kterým bylo potvrzeno či změněno usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o zastavení řízení dle ust. § 107 odst. 5, o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka, o přistoupení dalšího účastníka, o záměně účastníka.

V ust. § 239 odst. 3 o.s.ř. vyjmenovává další usnesení odvolacího soudu, proti kterým je dovolání přípustné. Jedná se o usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu (žaloby),⁵⁸

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 4743/2009

⁵⁸ Podle ust. § 239 odst. 3 o.s.ř. je tak například přípustné dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž tento potvrdil usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky, jak je uvedeno v odůvodnění Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.9. 2008, sp. zn. 29 NSCR 4/2008

což ale neplatí, byl-li odmítnut návrh na předběžné opatření nebo návrh na zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví.

2.3.9.1. Nález Ústavního soudu ze dne 21.2.2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, kterým se ruší ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

V souvislosti s problematikou přípustnosti dovolání proti rozhodnutí soudu odvolacího je v této části práce podstatné zmínit Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21.2.2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, kterým Ústavní soud ruší uplynutím dne 31.12.2012 ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Tento Nález vydal Ústavní soud na základě podané ústavní stížnosti vedené pod sp. zn. II. ÚS 2371/11, kterou se stěžovatelka domáhala mimo jiné zrušení rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.12.2009 sp. zn. 29 Cdo 101/2007, a to z důvodu, že v důsledku tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu došlo obecnými soudy k porušení jejího základního práva garantovaného v čl. 36 odst. 1 (Právo na spravedlivý proces) Listiny základních práv a svobod a právo jednat v souladu se zásadou smluvní volnosti dle čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR a dle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (oba články představují charakteristiku pojmu demokratický právní stát). Ústavní soud přerušil řízení o ústavní stížnosti a navrhl plénu ÚS dle ust. § 64 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů zrušit ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. pro jeho rozpor s ústavním pořádkem.⁵⁹

Ústavní soud v nálezu poukázal na to, že z předmětného rozhodnutí Nejvyššího soudu nebylo patrné, která z alternativ uvedená v ust. § 237 odst. 3 o.s.ř. odůvodnila v dané věci úsudek soudu o tom, že přezkoumávané rozhodnutí odvolacího soudu mělo po právní stránce zásadní právní význam. II. senát ÚS nepovažoval za ústavně konformní, ponechává-li napadené ustanovení o.s.ř. Nejvyššímu soudu prostor pro nepředvídatelnou úvahu o tom, zda otázku, kterou mu dovolatel přdestřel ve svém dovolání, posoudí jako otázku zásadního

⁵⁹ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 1. a 2. odůvodnění nálezu

právního významu. Demonstrativní výčet charakteristik rozhodnutí odvolacího soudu (ust. § 237 odst. 3 o.s.ř.), které z nich činí rozhodnutí, která mají zásadní právní význam, je judikaturou Nejvyšší soud tu nepředvídatelně rozšiřován či jinde nepředvídatelně zužován.⁶⁰

Významným se v tomto smyslu jeví pojem předvídatelnost zákona, kterýžto pojem Ústavní soud řadí mezi základní principy právního státu. Tento svůj názor odůvodňuje tím, že bez jasnosti a určitosti pravidel nejsou naplněny základní charakteristiky práva a tím nejsou ani uspokojeny požadavky formálního právního státu. Tuto svou tezi rozvádí dále tak, že každá právní úprava proto musí vyjadřovat respekt k obecným zásadám právním, jako je důvěra v právo, právní jistota a předvídatelnost právních aktů, které strukturují právní řád demokratického právního státu, respektive jsou z něj odvoditelné.⁶¹

Zmíněný princip předvídatelnosti zákona Ústavní soud dále rozvíjí úvahou nad samotným institutem opravných prostředků. Jako základní důvod systému opravných prostředků spatřuje jednak snahu zlepšovat poskytování individuální spravedlnosti v podobě nalézání co nejpriléhavějších soudních rozhodnutí a jednak jako institucionální zajištění jednoty právního řádu skrze sjednocování judikatury, včetně sjednocování soudcovského dotváření práva. A konstatuje, že jednota právního řádu je ohrožována v samém jádru, je-li o analogickém subjektivním názoru (právu) nestejně judikováno.⁶² Nadto k tomu dodává, že každý právní řád generuje a nutně generovat musí i určitý počet chyb. A účelem přezkumného řízení může reálně být takováto pochybení přibližně minimalizovat a nikoli bezezbytku odstranit. Proto je soustava přezkumných prostředků výsledkem poměřování na straně jedné úsilí o dosažení panství práva, na straně druhé efektivity rozhodování a právní jistoty. A také proto z pohledu tohoto kritéria je zavedení mimořádných opravných prostředků, čili prodlužování řízení a prolomení principu nezměnitelnosti rozhodnutí, která již nabyly právní moci, adekvátní tolíko v případě důvodů výjimečných.⁶³

⁶⁰ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 3. a 4. odůvodnění nálezu

⁶¹ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 31. odůvodnění nálezu

⁶² Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 50. odůvodnění nálezu

⁶³ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 50. odůvodnění nálezu

Na výše uvedené základní důvody systému opravných prostředků Ústavní soud navazuje konstatováním ze svého dřívějšího nálezu ze dne 10.5.2005, sp.zn. IV. ÚS 128/05, že samotná existence dovolání jako mimořádného opravného prostředku nepoživá ústavněprávní ochrany, jinak řečeno není povinností státu, aby takový prostředek ochrany práv komponoval do svého právního řádu. Avšak vytvoří-li jej ve svém zákonodárství, nezbavuje to stát povinnosti interpretovat a aplikovat podmínky připuštění tohoto prostředku tak, aby dodržel maxima práva na spravedlivý proces. A dovolací soud si musí být při výkladu a aplikaci podmínek připuštění dovolání vědom té skutečnosti, že účastník řízení dovoláním vždy sleduje ochranu svých subjektivních práv bez ohledu na to, jaký jiný účel řízení o mimořádném opravném prostředku sleduje. Což odůvodňuje tím, že ochranu subjektivních práv nelze pouštět ze zřetele ani tam, kde je zákonodárcem sledovaným účelem řízení o mimořádném opravném prostředku tzv. sjednocování judikatury. Účel sjednocování judikatury ale nemůže převážet nad ochranou subjektivních práv účastníka řízení tak, že se tato ochrana zcela vyprázdní a účastník se stává pouze jakýmsi “dovolatelem materiálu“ pro sjednocování judikatury. Je totiž třeba hledat vztah přiměřené rovnováhy mezi omezením práva na přístup k soudu a tímto účelem, který současně reprezentuje veřejný zájem, jímž je v daném případě zajištění souladné aplikace a interpretace jednoduchého práva obecnými soudy.⁶⁴

Analytické oddělení Ústavního soudu zpracovalo vlastní analýzu dovolání, na základě “Analýzy toku dovolání (Cdo, Odo) Nejvyšším soudem - Změna podmínek přípustnosti dovolání dle o.s.ř.“, vypracovanou Janem Petrovem pro Ministerstvo spravedlnosti ČR v roce 2010, která ale nebyla oficiálním dokumentem vypracovaným Nejvyšším soudem. Provedená analýza Ústavního soudu vycházela z 500 rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaných v období od 1.9.2009 do 31.8.2010 a vybraných podle předem stanoveného algoritmu. Z celkového počtu 500 zkoumaných rozhodnutí bylo 278 rozhodnutími o tzv. nenárokovém dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., z toho v 54 případech bylo dovolání shledáno přípustným (z toho 32 rozhodnutí vyhovujících a 22 zamítavých) a ve 224 případech nepřípustným. Stejně tak Nejvyšší soud později předložil podrobnou statistiku dovolání, ze které plyne, že z rozhodnutí spadajících pod přípustnost dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.,

⁶⁴ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 44. odůvodnění nálezu

je 72,5% odmítavých, 7,5% zamítavých a 20% kasačních. Z čehož důvodem pro odmítnutí dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je v 20,9% nemožnost dovození otázky zásadního právního významu, 36,7% soulad napadeného rozhodnutí s judikaturou, 25,9% řešení pouze skutkových otázek, 11,5% namítání pouze vad bez zásadního právního významu, 1,4% absence judikatorního přesahu a 3,6% důvod jiný. Nejvyšší soud z výše uvedeného dovozuje, že nelze hovořit o nepředvídatelnosti rozhodování Nejvyššího soudu o přípustnosti dovolání dle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť předvídatelně odmítavých dovolání je 83,5% (20,9% + 36,7% + 25,9%). A tato čísla dle Nejvyššího soudu dokládají, že byla v zásadě odstraněna judikatura podmiňující přípustnost dovolání tím, že napadené rozhodnutí musí mít tzv. judikatorní přesah.⁶⁵

V rámci vlastního přezkumu Ústavní soud konstatoval, že si je vědom realitou podmíněné nutnosti jistého zúžení samotné přípustnosti dovolání, jako mimořádného opravného prostředku, neboť si uvědomuje nebezpečí „zahlcenosti“ Nejvyššího soudu, která vede k neúměrnému prodlužování řízení o dovolání a výrazně tím přispívá ke vzniku protiústavních průtahů a k odpovědnosti státu za škodu jimi vyvolanou. V souvislosti s tímto dále Ústavní soud zdůraznil, že bylo třeba vyřešit otázku, zda účelem napadeného ustanovení je kromě sjednocování judikatury i jistá regulace nápadu meritorně posuzovaných věcí, právě rozhodnutím samotného Nejvyššího soudu o odmítnutí přípustnosti dovolání. V rámci tohoto uvažování totiž nelze přehlédnout, že Nejvyšší soud samostatně nerozhoduje o přípustnosti podání jako takové (rozhoduje o tom toliko jako o otázce předběžné, aniž by vydával rozhodnutí), nýbrž rozhoduje toliko o tom, že dovolání je nepřipustné, a to v případě, že předtím nenalezne „zásadní právní význam“ věci, tj. neshledá-li pochybení soudu odvolacího a nepřizná jim status „závažného právního významu“. Na základě výše uvedeného Ústavní soud Nejvyššímu soudu v rozebíraném nálezu mimo jiné vytýká, a to právě v souvislosti s pojetím konstrukce dovolání a pojmu předvídatelnosti právní úpravy (zákona), zjištění existence vzájemně nekonzistentního posuzování toho, co lze označit za „otázku zásadního právního významu“, jak je odůvodněno v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3368/2009 nebo v Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2009 č.j. 29 Cdo 5254/2007-117.

⁶⁵ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 12 a 17. odůvodnění nálezu

Opačně se ale Nejvyšší soud vyslovil např. v Usnesení sp. zn. 20 NSCR 66/2011, ve kterém uvedl, že rozhodnutí odvolacího soudu nemusí mít zásadní právní význam z hlediska „rozhodovací činnosti vůbec“, nýbrž že nelze odmítat přípustnost dovolání, má-li právní otázka řešená v rozhodnutí soudu odvolacího význam pro rozhodnutí konkrétní věci, tedy je podstatné, že dotčené právní posouzení věci je významné pro věc samu. Obdobně i v Usnesení sp. zn. 23 Cdo 2703/2010 setrval Nejvyšší soud u doktríny, podle které „zásadní právní význam má rozsudek odvolacího soudu současně pouze tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí v posuzované věci, ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (tj. pro jejich judikaturu).“⁶⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že o odmítnutí přípustnosti dovolání rozhodne soud poté, co zjistí, že nejsou z meritorního hlediska dány důvody k projednání věci. V případě ale, že by k odmítnutí dovolání pro jeho nepřípustnost ve výše uvedeném smyslu docházelo i v případech, kdy byla přezkoumávaná předchozí rozhodnutí/řízení, zatížena vážnými pochybeními v oblasti hmotného a procesního práva (resp. by jejich výsledkem bylo porušení základních práv účastníků dovolacího řízení), ač z judikatury Ústavního soudu plyne, že taková pochybení představují otázku zásadního právního významu, mohlo by se jednat o protiústavní rozhodnutí dovolacího soudu pro rozpor s principem předvídatelnosti práva odvozeným z principu právního státu a obecné rovnosti před zákonem. A taktéž by odmítnutí zabývat se případně i vadně procesně či hmotněprávně posouzenou věcí, znamenalo riziko v podobě odepření spravedlnosti.⁶⁷

Je dále podstatné zmínit, že Ústavní soud vzal při posuzování věci v úvahu, že podle ust. § 241 odst. 1 o.s.ř. platí v dovolacím řízení zásada zastoupení dovolatele – fyzické osoby advokátem. Z čehož vyplývá, že každý dovolatel, který je odborně právně poučen, zvažuje využití tohoto mimořádného opravného prostředku, mimo jiné i stran jeho přípustnosti. Přesto ale z provedené analýzy rozhodování Nejvyššího soudu a ze samotné judikatury Nejvyššího soudu vyplývá značné procento podání, která jsou odmítána právě pro nepřípustnost,

⁶⁶ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 45. a 46. odůvodnění nálezu

⁶⁷ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 47. odůvodnění nálezu

a to z důvodu, že Nejvyšší soud nenalezl v podaném dovolání řádně zformulovanou „otázku zásadního právního významu“ vztahující se k napadenému rozhodnutí. Ústavní soud konstatoval, že tento stav přetrvává, i přestože napadené ustanovení je součástí právního řádu již téměř 11 let.⁶⁸

Je důležité si uvědomit, že konstrukce dovolání tak, jak je vyjádřena v napadeném ustanovení, které vyžaduje, aby před jeho odmítnutím byl proveden věcný přezkum již v tomto stadiu, nedovoluje, aby byl skrze odmítání dovolání regulován nápad věcí, o kterých má být meritorně rozhodnuto samotným Nejvyšším soudem. Pokud by se takto dělo u věcí, které by jinak měly naději na úspěch, zesilovalo by se nebezpečí nerovného posuzování analogických věcí do té míry, že by již nebylo možné uvažovat o právním posouzení vztaženém ke konkrétnímu obsahu, ale jednalo by se o zcela nezávislý, víceméně náhodně přenechaný a libovůli vykazující postup, nerespektující předvídatelná, tj. předem daná kritéria, který by byl v rozporu s příkazem stejné aplikace práva v analogických případech, který je diktován ústavním pořádkem.⁶⁹

Ústavní soud v odůvodnění nálezu shrnul stávající situaci konstatováním, že reálně existuje problém spočívající v nejednotné judikatuře Nejvyššího soudu vztahující se k výkladu a aplikaci napadeného ustanovení a to při soustavném opomíjení korigujících názorů Ústavního soudu v nejrůznějších právních otázkách.⁷⁰ Dle názoru Ústavního soudu je tento neblahý stav dán tím, že ze strany Nejvyššího soudu není identifikován obecný účel dovolání a není ani respektován jeho účel v podání judikatury Ústavního soudu. Čímž dochází k ústavně nepřijatelné nerovnosti dovolatelů před právem, resp. zákonem, jenž by měl být vykládán skrze ustálenou interpretaci Nejvyššího soudu. Ústavní soud konstatuje, že za tohoto stavu nezbyvá než uzavřít, že napadené ustanovení občanského soudního řádu je do té míry neurčitou či vágní právní normou,

⁶⁸ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 48. odůvodnění nálezu

⁶⁹ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 54. odůvodnění nálezu

⁷⁰ Například nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 128/05 zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2530/2003, které Nejvyšší soud odůvodnil tím, že stěžovatel v dovolání neuplatnil důvod nesprávného posouzení věci, resp. jeho argumentace nebyla podřaditelná pod § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., a proto chybělo kritérium pro zhodnocení rozhodnutí odvolacího soudu jako po právní stránce zásadně významného. Nebo nálezy ÚS sp. zn. II. ÚS 650/06, I. ÚS 2030/07 vytkly Nejvyššímu soudu, že jimi rušená rozhodnutí Nejvyššího soudu nepřijatelně zužují právo dovolatelů na přístup k Nejvyššímu soudu.

Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 63. odůvodnění nálezu.

že v reálném prostředí, tj. v možnostech obecné justice, nepředstavuje předvídatelné právo, čímž se ocitá v rozporu s požadavky plynoucími z principu právního státu. V této souvislosti Ústavní soud zmínil, že nelze přehlížet ani fakt, že Česká republika je často volána k mezinárodněprávní odpovědnosti před Evropským soudem pro lidská práva, a to primárně v důsledku nevyjasněné interpretace napadeného ustanovení. Ústavní soud se také v závěru svého nálezu vypořádal s argumentací předsedkyně Nejvyššího soudu ve vztahu k ust. § 237 odst. 3 o.s.ř., když dodal, že pouhým zrušením slova „zejména“ by zasáhl do oprávnění zákonodárce vymezit přípustnost dovolání, resp. tímto způsobem by ji sám zúžil, ačkoli jsou jistě myslitelné i další důvody vedoucí k judikování ze strany Nejvyššího soudu.⁷¹

Ústavní soud se v závěru nálezu vyslovil, že chce respektovat svobodnou vůli zákonodárce, kterou vtělí do nové úpravy institutu dovolání, nicméně připomíná, že tato úprava musí být do té míry předvídatelná, že přípustnost dovolání musí být zřejmá každému potencionálnímu dovolateli ještě předtím, než opravný prostředek v podobě dovolání využije. Na tento svůj závěr Ústavní soud navazuje, že po zrušení napadeného ustanovení se stane celá řada ustanovení o.s.ř. obsahově na ně navazující obsoletní, mimo jiné také ust. § 237 odst. 3 o.s.ř. a další. Nová právní úprava by měla mít jasnou teoretickou koncepci především v tom smyslu, jaké účely či funkce chce takový opravný prostředek sledovat (s přihlédnutím k dosavadní judikatuře Ústavního soudu a s ohledem na funkce, které má v soustavě obecných soudů plnit Nejvyšší soud), čemuž Ústavní soud poskytl zákonodárci dostatečně dlouhou lhůtu skrze odložení vykonatelnosti derogačního výroku.⁷²

2.3.10. Důvody dovolání

Jak je již zmíněno v textu výše, můžeme přípustnost dovolání konstruovat jako tzv. kombinovanou, kdy se musí jednat o některé z rozhodnutí uvedených v ust. §§ 237 až 239 o.s.ř. a zároveň musí být dán jeden ze tří dovolacích důvodů uvedených v ust. § 241a odst. 2, resp. 3 o.s.ř.

⁷¹ Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 67. a 68. odůvodnění nálezu

⁷² Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11, bod 69. odůvodnění nálezu

Dovolací důvody jsou uvedeny v ust. § 241a odst. 2 a 3 o.s.ř. taxativním, tj. konečným výčtem. Ještě před samotným výčtem jednotlivých dovolacích důvodů je nutné uvést, že občanský soudní řád v ustanovení § 241a odst. 4 stanoví, že u žádného z dovolacích důvodů nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy ve věci samé. Těmito novými skutečnostmi a důkazy jsou všechny skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny v řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek ust. § 205a a § 211 o.s.ř. v řízení před soudem odvolacím. Pokud tedy účastník uplatní před odvolacím soudem skutečnosti nebo důkazy v rozporu s ustanoveními § 205a a 211 o.s.ř. a poté je znovu zopakuje v řízení dovolacím, jedná se z pohledu dovolacího řízení o nové skutečnosti nebo důkazy.⁷³

Prvním z dovolacích důvodů je důvod uvedený v ust. § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř. týkající se vad řízení. Jde o takové vady, ke kterým za řízení došlo, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a nejedná se o zmatečnosti uvedené v ust. § 229 o.s.ř. Pod vady řízení lze zařadit následující skutečnosti:

1. Vadou řízení je to, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z neúplně a nesprávně zjištěného skutkového stavu věci.

Na tomto místě je nutné konstatovat, že nesprávnost nebo neúplnost zjištění skutkového stavu věci není dovolacím důvodem dle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř. v případě, že odvolací soud dospěl ke skutkovým závěrům, na kterých založil své rozhodnutí. Přestože jsou tato skutková zjištění odvolacího soudu nesprávná, nejedná se o vadu řízení a nápravy je možné se domáhat pouze dovolacím důvodem podle ust. § 241a odst. 3 o.s.ř., tj. z důvodu, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Mezi vady řízení tak nepatří ani nesprávné hodnocení důkazů. Jak uvádí komentář k občanskému soudnímu řádu, o vady řízení při zjišťování skutkového stavu věci půjde tehdy, jestliže:

⁷³ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 241a. ISBN 978-80-7400-107-9.

- a) se při provádění dokazování nepostupovalo v souladu s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu, tj. např. osoba, která měla být vyslechnuta jako svědek, byla slyšena jako účastník řízení,
- b) se nepostupovalo v souladu s ust. § 120 o.s.ř., a to například kdy soud považoval za shodná tvrzení účastníků, i když tomu tak nebylo,
- c) v rozporu s ust. § 120 o.s.ř. soud vůbec nezjišťoval okolnosti rozhodné pro posouzení věci nebo soud neprovedl navržený důkaz a dovedil, že účastník neunesl důkazní břemeno,
- d) soud prvního stupně neposkytl účastníkům poučení podle ust. § 118a o.s.ř. o povinnosti tvrzení a důkazní a náprava nemohla být zjednána ani za odvolacího řízení,

a to vše pouze za předpokladu, že tyto vady mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé.⁷⁴

2. Dovolacím důvodem dle ust. § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř. je i to, že odvolací soud vycházel z jiného skutkového základu než soud prvního stupně, aniž by zopakoval důkazy, na základě kterých založil svá zjištění soud prvního stupně.
3. Vadou řízení při zjišťování skutkového stavu věci je také to, že odvolací soud přihlédl k novým skutečnostem a důkazům, které účastníci uplatnili v rozporu s ust. § 205a a 211 o.s.ř. nebo které byly uplatněny v rozporu se zásadami koncentrace řízení a odvolací soud nezjednal nápravu.
4. Vadu řízení lze také spatřovat v tom, že ve věci rozhodl věcně nepřislušný soud prvního stupně a odvolací soud nezjednal nápravu.
5. V neposlední řadě je vadou řízení ve věcech, ve kterých lze zahájit řízení i bez návrhu, jakož i v řízení, která občanský soudní řád vyjmenovává v ust. § 120 odst. 2 a ve kterých platí zásada úplné apelace, která dovoluje soudu druhého stupně přihlížet i k novým skutečnostem a důkazům, také to, že soudy obou stupňů neprovedly i jiné důkazy, než ty, které navrhovali účastníci, ačkoli byly potřebné ke zjištění skutkového stavu věci, kteroužto povinnost soudu ukládá právě ust. § 120 odst. 2 o.s.ř.

K vadám řízení dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, tj. i když nebyly účastníky uplatněny jako důvod přípustného dovolání v dovolací lhůtě.

⁷⁴ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 241a. ISBN 978-80-7400-107-9.

Pokud je rozhodnutí odvolacího soudu postiženo takovouto vadou, dovolací soud je zruší, aniž by se vždy musel zabývat dalšími důvody, které účastník výslovně uplatnil.⁷⁵

Druhým dovolacím důvodem je důvod stanovený v ust. § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. týkající se nesprávného právního posouzení věci. Tímto nesprávným právním posouzením věci, je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O omyl soudu při aplikaci právní normy na skutkové zjištění jde v případě, že:

- a) soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít,
- b) soud použil sice právní předpis správný, ale nesprávně jej vyložil.

Právním předpisem, který soud aplikuje a vykládá, jsou především právní normy práva hmotného a týkají-li se věci, tj. předmětu řízení i právní normy práva procesního, tak jde i o správnou aplikaci a výklad těchto norem. Způsobitým dovolacím důvodem může být nesprávné právní posouzení v tom případě, pokud bylo rozhodující pro výrok odvolacího soudu. Proto je možné dovoláním napadnout nejen právní závěr odvolacího soudu týkající se bezprostředně předmětu řízení, ale také posouzení předběžné otázky, důkazního břemene, vázanosti soudu rozhodnutím jiného orgánu. Tímto dovolacím důvodem naopak nelze napadnout posouzení místní příslušnosti soudu⁷⁶ a jiné otázky, které správnost výroku rozhodnutí odvolacího soudu nemohou ovlivnit.⁷⁷

Posledním z dovolacích důvodů taxativně vyjmenovaných v o.s.ř., je dovolací důvod stanovený v ust. § 241a odst. 3. Tento dovolací důvod se uplatní pouze v případě, kdy přípustnost dovolání vyplývá z ust. § 237 odst. 1 písm. a) a b) nebo podle obdobného užití těchto ustanovení ve smyslu § 238 odst. 2 a § 238a odst. 2 o.s.ř., avšak nikoli tehdy, kdy je přípustnost dovolání vázána na posouzení zásadního právního významu dovolání dovolacím soudem.⁷⁸ Tímto dovolacím důvodem lze napadnout výsledek činnosti soudu při

⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 241a. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2011, sp.zn. 25 Cdo 3515/2010

⁷⁷ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 241a. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁷⁸ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 456. ISBN 978-80-7201-842-0.

hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl.⁷⁹ Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry (např. namítat, že soud měl uvěřit jinému svědkovi, že některý důkaz není ve skutečnosti pro skutkové zjištění důležitý apod.).⁸⁰

Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, pokud výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá § ust. 132 o.s.ř., které stanoví pravidla hodnocení důkazů, protože:

- soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů či přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly najevo,
- soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo,
- v hodnocení důkazů, které vplynuly z přednesů účastníků nebo vyšly jinak najevo, je, z hlediska závažnosti, zákonnosti a pravdivosti, logický rozpor,
- nebo neodpovídá-li výsledek hodnocení důkazů tomu, co mělo být zjištěno způsobem, který plyne z ust. § 133 až 135 o.s.ř.

Zda je dán dovolací důvod dle ust. § 241a odst. 3 soud prověřuje na základě spisového materiálu.

Proti všem rozhodnutím odvolacího soudu, proti kterým je dovolání přípustné, lze podat z důvodů uvedených v ust. § 241a odst. 2. Dovolací důvod podle ust. § 241a odst. 3 dopadá pouze na rozhodnutí, proti kterým se přípustnost dovolání zakládá podle ust. § 237 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř. nebo podle obdobného užití těchto ustanovení v ust. § 238 a 238a o.s.ř.⁸¹ Dovolací důvod musí dovolatel vylicít ve svém dovolání po stránce skutkové tak, aby nevznikaly

⁷⁹ V Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.8.2011, sp. zn. 20 Cdo 4118/2009 je vyslovena právní věta, že pokud dovolatel nenapadl závěr právní, nýbrž skutkový závěr soudu, který je výsledkem hodnocení důkazů provedených v řízení (a který se vztahuje pouze ke skutkově jedinečné situaci daného případu), uplatňuje dovolatel dovolací důvod podle ust. § 241a odst. 3 o.s.ř. Z hlediska tohoto dovolacího důvodu lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat pouze v případě dovolání přípustného podle ust. § 237 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř., popřípadě podle obdobného užití těchto ustanovení (§ 238 a 238a), jak z výslovného znění ust. § 241a odst. 3 o.s.ř. vyplývá.

⁸⁰ Redakce epravo.cz. *Dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř.* [online].12.9.2005. [cit. 13.2.2012] Dostupné z:http://www.epravo.cz/top/clanky/?pg=20&typ=clanky&s1=Y&s2=5&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=1&recid_cl=35836

⁸¹ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*. 4. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.4.2006. Linde Praha, a.s. 2006, str. 267 ISBN 80-7201-603-2.

pochybnosti o tom, jaký z důvodů byl dovolatelem uplatněn. Soud vylíčený dovolací důvod posuzuje především podle jeho obsahu. Pouhá citace textu ustanovení § 241a odst. 2 nebo 3 není řádným uplatněním dovolacího důvodu.

V dovolání je uvedeno, z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, jen tehdy, jestliže dovolatel popíše (konkretizuje) okolnosti, z nichž usuzuje, že určitý dovolací důvod je dán, tedy - řečeno jinak - jestliže vylíčí okolnosti, v nichž spatřuje nesprávnost rozhodnutí odvolacího soudu a které tak naplňují alespoň některý z dovolacích důvodů taxativně uvedených v ustanovení § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. Chybí-li v dovolání vylíčení okolností, v nichž dovolatel spatřuje naplnění dovolacího důvodu, je dovolání stíženo vadou, pro kterou dovolací soud nemůže pokračovat v dovolacím řízení, neboť v takovém případě (vzhledem k vázanosti odvolacího soudu uplatněným dovolacím důvodem) není vymezen obsah přezkumné činnosti odvolacího soudu po stránce kvalitativní a napadené rozhodnutí odvolacího soudu tak z hlediska jeho správnosti nelze přezkoumat (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.).⁸²

2.3.11. Účinky dovolání

Včas podané dovolání má pouze účinek devolutivní, tzv. odvalovací, kterým se rozumí skutečnost, že o opravném prostředku rozhoduje jiný orgán než ten, který vydal napadené rozhodnutí. Právní moc ani vykonatelnost nejsou podáním dovolání dotčeny, samotné dovolání tak není důvodem pro povolení odkladu provedení výkonu rozhodnutí podle ust. § 266 odst. 2 o.s.ř.⁸³ Občanský soudní řád však dovolacímu soudu umožňuje podle ust. § 243 odložit vykonatelnost napadeného rozhodnutí,⁸⁴ a to v případě, že by neprodleným

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.10.2009, sp. zn. 32 Cdo 4299/2008

⁸³ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 257-458. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁸⁴ Odklad vykonatelnosti znamená značný zásah do právní jistoty účastníků řízení, a proto k němu dochází jen ve zcela mimořádně odůvodněných případech. Odkladem vykonatelnosti se má zbránit neprodlenému výkonu rozhodnutí, a tím i újmě na právech dovolatele. Aby bylo možno vykonatelnost odložit, musí se jednat o takové rozhodnutí odvolacího soudu, u něhož vůbec přichází vykonatelnost v úvahu (jedná se tak jediné o rozhodnutí, kterými byla účastníkovi – dovolateli – uložena nějaká povinnost);

Dostupné z: http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/web/Rozhodovacicinnost~Pruvodcerizenim~Rizeni_o_dovolani_podle_obcanskeho_soudniho_radu~?openDocument&lng=CZ

výkonem napadeného rozhodnutí mohla být dovolateli způsobena újma na jeho právech.⁸⁵

Jedním z důležitých předpokladů odkladu vykonatelnosti je, že průběh dovolacího řízení vede k závěru, že dovolatel v něm uspěje, tzn. že uvedený dovolací důvod bude naplněn nebo že řízení může být postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci či že může být postiženo některou ze zmatečností uvedených v ust. § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) nebo odst. 3 o.s.ř. a odložením vykonatelnosti se tak předejde marně vynaloženým nákladům exekuce. O odkladu vykonatelnosti může dovolací soud rozhodnout usnesením na návrh účastníka řízení nebo i bez návrhu. Povolení odkladu vykonatelnosti má takové účinky, že napadané rozhodnutí nelze v řízení o výkon rozhodnutí nebo v jiném exekučním řízení vykonat. Soud však může v řízení o výkon rozhodnutí nebo v jiném exekučním řízení povolení odkladu návrhu na nařízení exekuce vyhovět a současně provedení výkonu odložit do doby pravomocného skončení dovolacího řízení, pokud nebyl odklad vykonatelnosti povolen na kratší dobu.⁸⁶

2.3.12. Úkony soudu prvního stupně

Dovolání se podává soudu, který v dané věci rozhodoval jako soud prvního stupně. Soud prvního stupně postupuje v souladu s ust. § 241b o.s.ř. Do úkonů, které je soud prvního stupně povinen provést předtím, než věc předloží k rozhodnutí dovolacímu soudu, aby ten mohl rozhodnout bez zbytečných průtahů, patří rozhodování o tom, zda podané dovolání obsahuje všechny potřebné náležitosti, není-li nesrozumitelné, popř. o těchto vadách je povinen účastníka poučit, aby bylo možné v dovolacím řízení pokračovat, a nejsou-li vady odstraněny, dovolání usnesením odmítnout. Soud prvního stupně dále rozhoduje o odmítnutí dovolání, bylo-li podáno opožděně, zjišťuje, zda je účastník povinně zastoupen, není-li tato podmínka splněna, usnesením řízení zastaví, dále doručuje stejnopis dovolání ostatním účastníkům dovolacího řízení, popř. dalším osobám

⁸⁵ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II. díl.* Praha: C.H. Beck, 2009, § 243. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁸⁶ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II. díl.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, § 243. ISBN 978-80-7400-107-9.

zúčastněným na řízení, opatřuje zprávy a listiny, kterých se dovolatel dovolává, je-li to potřeba, podává dovolacím soudu zprávy o tom, že se nepodařilo odstranit vady řízení nebo že dle jeho názoru bylo dovolání podáno někým, kdo k tomu nebyl aktivně legitimován nebo že podané dovolání není přípustné a rovněž vyměřuje a vybírá soudní poplatek za podané dovolání.

2.3.13. Řízení o dovolání

Protože se dovolání podává u soudu prvního stupně, podílí se tento také, jak již bylo výše uvedeno, na řízení o dovolání. Jak soud prvního stupně, tak i soud odvolací se mohou podílet také na eventuálním dokazování dovolacích důvodů. Soud prvního stupně se především stará o odstranění vad podaného dovolání a o přípravu dovolacího řízení. Řízení o dovolání je v zásadě řízením bez jednání a to z toho důvodu, že dovolací řízení je založeno na přezkumu postupu soudu odvolacího (event. soudu prvního stupně) po stránce právní. Výjimkou ze zásady řízení bez jednání, jsou případy, kdy se provádí dokazování, které se provádí výlučně k prokázání dovolacích důvodů. Dovolací soud může dále jednání nařídít, považuje-li to za vhodné.⁸⁷

Rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu je spojen s dispoziční zásadou a vychází tak z dovolatelem vymezeného rozsahu, ve kterém napadené rozhodnutí v podaném dovolání napadá. V řízení o dovolání rozlišujeme v souvislosti s nezakumnou činností dovolacího soudu stránku kvalitativní, která představuje způsob, jakým dovolací soud v dovolacím řízení rozhoduje (tj. zda zamítne dovolání či napadené rozhodnutí odvolacího soudu zruší). Druhou stránkou přezkumu v dovolacím řízení je stránka kvantitativní, představující rozsah, ve kterém dovolatel požaduje přezkum napadeného rozhodnutí. Avšak vázanost soudu rozsahem dovolacích návrhů se neuplatní ve věcech výslovně stanovených zákonem v ust. § 242 odst. 2, jako jsou věci, ve kterých lze řízení zahájit i bez návrhu, vyplývá-li z právního předpisu určitý způsob vypořádání vztahů mezi účastníky, v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který dovoláním nebyl dotčen a ve věcech, kde jde

⁸⁷ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 459. ISBN 978-80-7201-842-0.

o taková společná práva či povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky vystupující na jedné straně a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní, třebaže dovolání podal pouze některý z účastníků.

Co se uplatněných dovolacích důvodů týká, dovolací soud přihlíží pouze k důvodům, které dovolatel v dovolání uplatnil s výjimkami představujícími vady řízení, pro které je možné podat žalobu pro zmatečnost a vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, kdy tyto výjimky spočívají v tom, že dovolací soud k nim přihlédně ze zákona vždy, i když je dovolatel v podaném dovolání neuplatnil.⁸⁸ Zjistí-li dovolací soud výše uvedené vady, napadené rozhodnutí zruší, i přestože mohlo být věcně správné. V tomto případě jde o procesně hospodárný postup, kterým se vylučuje zkoumání stejných otázek na základě žaloby pro zmatečnost.⁸⁹

2.3.14. Rozhodnutí Nejvyššího soudu

Jak již bylo výše v práci uvedeno, o podaném dovolání rozhoduje až na výjimky Nejvyšší soud. Těmito výjimkami jsou jednak rozhodnutí o zastavení dovolacího řízení pro nezaplacení soudního poplatku za podané dovolání a rozhodnutí o odmítnutí dovolání, které bylo podáno opožděně. O těchto věcech rozhodují soudy, které ve věci rozhodovaly jako soudy prvního stupně.

Nejvyšší soud je dle ust. § 14 zákona o soudech a soudcích vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení zajišťujícím jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích v případech stanovených zákony o řízení před soudy. Nejvyšší soud rozhoduje v senátech nebo ve velkých senátech kolegií. Ve velkých senátech kolegií rozhoduje jen tehdy, jestliže jim byla věc postoupena podle ust. § 20 zákona, tj. tehdy pokud senát Nejvyššího soudu při svém rozhodování dospěje k právnímu názoru, který je odlišný

⁸⁸ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 460. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁸⁹ HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy související s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce*. 4. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.4.2006. Linde Praha, a.s. 2006, str. 269. ISBN 80-7201-603-2.

od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu a postoupí tak věc k rozhodnutí velkému senátu. Při postoupení věci svůj odlišný názor zdůvodní. Nejvyšší soud má trestní, občanskoprávní a obchodněprávní kolegium.⁹⁰ Rozhodnutí dovolacího soudu musí být vždy odůvodněno. V případě odůvodnění usnesení, kterým dovolací soud dovolání odmítl nebo kterým bylo dovolací řízení zastaveno, postačí, aby dovolací soud toto své rozhodnutí odůvodnil stručně.

Rozhodnutí dovolacího soudu můžeme dělit z různých hledisek:

Z hlediska posouzení správnosti přezkoumávaného rozhodnutí či nezabývání se tímto rozhodnutím:

A) rozhodnutí, kterým dovolací soud vyslovil závěr o správnosti přezkoumávaného rozhodnutí odvolacího soudu.

V tomto případě se dovolací soud bude zabývat dovolatelem uplatněnými dovolacími důvody, z povinnosti úřední také přihlédne ke zmatečnostem uvedeným v ust. § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 a dále k vadám, které mohly mít za důsledek nesprávné rozhodnutí ve věci.

B) rozhodnutí, kterým řízení skončí, aniž by se věcí samou zabýval a to z důvodu existence skutečností, které brání meritornímu přezkoumávání napadeného rozhodnutí.

V tomto případě se dovolací soud vysloví rozhodnutím, kterým řízení zastaví anebo podané dovolání odmítne.

Z hlediska povahy rozhodnutí dovolacího soudu:

C) rozhodnutí procesní povahy

Rozhodnutí procesní povahy, kterými dovolací soud řízení končí jinak než věcně, vydává v případech:

- kdy dovolání nesplňuje podmínky uvedené v ust. § 241 o.s.ř., tj. dovolatel není při podání dovolání zastoupen advokátem nebo notářem nebo tvrdí-li dovolatel, že má právnické vzdělání či je takto vzdělaná osoba, která jej zastupuje, avšak toto své tvrzení nijak neprokáže a nadto podmínka povinného zastoupení není ani přes výzvu soudu odstraněna; na základě

⁹⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2007. str. 39-40

této nesplněné podmínky dovolací soud řízení zastaví podle ust. § 241b odst. 2 a 104 odst. 2, resp. podle ust. § 243b odst. 5 věta druhá o.s.ř.,

- vzal-li dovolatel podané dovolání v celém rozsahu zpět; v tomto případě bude řízení taktéž podle ust. § 243b odst. 5 věta druhá zastaveno,
- kdy podané dovolání trpí takovými vadami, které brání soudu v dalším postupu v dovolacím řízení a přes výzvy soudu nejsou tyto vady ve stanovené lhůtě odstraněny; v důsledku nemožnosti pokračování v řízení soud podané dovolání odmítne podle ust. § 243c odst. 1 a 43 odst. 2 o.s.ř.
- v případech, kdy bylo dovolání podáno opožděně, avšak soud prvního stupně o odmítnutí dovolání nerozhodl, podal-li dovolání někdo, kdo k podání dovolání není oprávněn a směřovalo-li podané dovolání proti rozhodnutí, proti němuž není dovolání přípustné, dovolací soud dovolání odmítne podle ust. § 243b odst. 5 věty první a ust. § 218a, resp. ust. § 218a písm. b) a c) o.s.ř.

D) meritorní rozhodnutí

Jestliže dovolací soud neshledá důvody pro zastavení dovolacího řízení ani pro odmítnutí dovolání, je pro jeho další postup rozhodující, aby shledal dovolání přípustné podle ust. § 237 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř. a podle obdobného užití těchto ustanovení v § 238 a 238a nebo dle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a podle obdobného užití tohoto ustanovení v ust. § 238 a v 238a o.s.ř. anebo aby shledal přípustnost dovolání podle § 239 o.s.ř.

Shledá-li dovolací soud podle výše uvedených ustanovení dovolání přípustným, rozhodne po přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu, z hlediska uplatněných důvodů a s přihlédnutím k případným vadám řízení, které mohly mít na důsledek nesprávné rozhodnutí ve věci nebo ke zmatečnosti v ust. § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) nebo odst. 3, které vyplývají ze spisu tak, že

- a) dovolání podle ust. § 243b odst. 1 odmítne, pokud soud dospěje k závěru, že dovolání je zjevně bezdůvodné
- b) dovolání dle ust. § 243b odst. 2 zamítne, dospěje-li k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné

- c) jinak napadené rozhodnutí odvolacího soudu podle ust. § 243b odst. 2 zruší

V případech, kdy dovolací soud rozhodne jinak, než že podané dovolání odmítne nebo zamítne, se plně projevuje kasační princip rozhodování dovolacího soudu. Jak stanoví občanský soudní řád v ust. § 243b odst. 3, zruší-li dovolací soud rozhodnutí soudu odvolacího, vrátí mu věc k dalšímu řízení. Zákon umožňuje dovolacímu soudu zrušit i rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí soudu odvolacího, se vztahují rovněž na rozhodnutí soudu prvního stupně.

Důvody pro zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně jsou jak vady řízení, které se vyskytly před soudem prvního stupně a odvolacím soudem nebyly odstraněny, tak i skutkové závěry soudu prvního stupně, které byly odvolacím soudem převzaty, přestože neměly v podstatné části oporu v provedeném dokazování a právní posouzení věci soudem prvního stupně, bylo-li shodné s právním posouzením provedeným soudem odvolacím.⁹¹

V případě, že rozhodnutí odvolacího soudu trpí zmatečnostmi, které o.s.ř. výslovně uvádí v ust. § 243b odst. 4, tj. bylo rozhodnuto ve věci, která nepatří do pravomoci soudů; ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník řízení, neměl způsobilost být účastníkem řízení; v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto či v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení a nebyl-li podán návrh na zahájení řízení, ačkoli podle zákona podán být měl, zruší dovolací soud rozhodnutí soudu odvolacího tak i soudu prvního stupně vždy a současně rozhodne o zastavení řízení nebo o postoupení věci příslušnému orgánu, nenáleží-li věc do pravomoci soudů.⁹²

Dovolací soud je povinen v odůvodnění svého zrušovacího rozhodnutí zřetelně vyslovit, z jakého důvodu napadené rozhodnutí nejen zrušil a to z důvodu

⁹¹ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, § 243b. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁹² WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 461. ISBN 978-80-7201-842-0.1

přezkoumatelnosti rozhodnutí dovolacího soudu.⁹³ Tímto právním názorem ve zrušovacím rozhodnutí dovolacího soudu, je soud odvolací tak i soud prvního stupně (bylo-li zrušeno i jeho rozhodnutí) vázán. Právní názor chápeme jako názor na aplikaci práva hmotného a procesního na stejný skutkový stav.⁹⁴ Vázanost nižších soudů právním názorem dovolacího soudu však platí jen za předpokladu, že se po zrušení rozhodnutí odvolacího soudu (soudu prvního stupně) nezmění skutkový základ věci natolik, že je vyloučena aplikace právního názoru dovolacího soudu na nový skutkový základ.⁹⁵

Nové rozhodnutí, ve kterém jsou práva a povinnosti účastníků řízení upravena jinak než tomu bylo v rozhodnutí původním zrušeném dovolacím soudem, může mít vliv nejen na samotné účastníky řízení, ale může se dotýkat i právních vztahů třetích osob, pokud tyto navazují na právní poměry účastníků původního rozhodnutí. Proto podle ust. § 243d odst. 2 o.s.ř. nemohou být právní vztahy třetích osob novým rozhodnutím dotčeny, jinak řečeno při posuzování právních vztahů někoho jiného než účastníka řízení se i nadále vychází z původního zrušeného rozhodnutí a třetí osoby nemohou pozbytá práva a povinnosti jen proto, že původní rozhodnutí bylo zrušeno a že právní vztahy účastníků řízení byly nově upraveny jinak.⁹⁶

Z hlediska formy rozhodnutí:

E) případy, kdy dovolací soud rozhoduje rozsudkem

Dovolací soud podle ust. § 243b odst. 6 o.s.ř. rozhoduje rozsudkem, pokud:

- a) zamítá dovolání směřující proti rozsudku soudu odvolacího
- b) zrušuje rozsudek soudu odvolacího (popř. rozsudek soudu prvního stupně) a věc vrací soudu k dalšímu řízení.

⁹³ Neboť jak se vyslovil Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 16.3.2006, sp. zn. III. ÚS 202/05, neodůvodněné rozhodnutí je nepřezkoumatelné a obsahuje tak prvek libovůle v soudním rozhodování a má za následek porušení práva na spravedlivý proces garantovaný Listinou základních práv a svobod v čl. 36 odst. 1.

⁹⁴ WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011, str. 462. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.6.2001, sp.zn. 26 Cdo 361/2001

⁹⁶ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, § 243d. ISBN 978-80-7400-107-9.

F) případy, kdy rozhoduje usnesením

V ostatních případech dovolací soud rozhoduje usnesením, a to například tehdy zamítá-li dovolání proti usnesení odvolacího soudu, zrušuje-li usnesení soudu odvolacího a taky zrušuje-li rozsudek nebo usnesení soudu prvního stupně, odmítá-li dovolání nebo zastavuje-li dovolací řízení.⁹⁷

2.3.15. Náklady řízení

V rámci rozhodování o nákladech dovolacího řízení se uplatňuje obecná úprava nákladů řízení stanovená v o.s.ř. v ust. § 137 až § 151. V rozhodnutí, kterým se řízení ve věci končí, rozhodne dovolací soud také o náhradě nákladů dovolacího řízení. Zruší-li dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně a řízení zastaví, rozhodne také o náhradě nákladů řízení, které vznikly v řízení před soudem prvního stupně a za odvolacího řízení. Zruší-li dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu (popř. také soudu prvního stupně) a věc vrátí k dalšímu řízení či věc přikáže k rozhodnutí věcně příslušnému orgánu, rozhodne i o náhradě nákladů řízení vzniklých za dovolacího řízení v dalším řízení soud prvního stupně či odvolací soud v novém rozhodnutí o věci.⁹⁸

⁹⁷ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, § 243b. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁹⁸ DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, § 243b. ISBN 978-80-7400-107-9.

3. Navrhovaná právní úprava institutu dovolání, porovnání se současnou právní úpravou

3.2. Navrhované změny v právní úpravě dovolacího řízení

Obecná část Důvodové zprávy k navrhované úpravě mezi základní oblasti, které mají navrhovanou úpravou dostat změn, řadí:

1. svěření jednoduché rozhodovací agendy v soudním řízení o opravném prostředku (odvolání a dovolání) jedinému soudci a to předsedovi senátu nebo pověřenému členu senátu, avšak pouze v zákonem výslovně stanovených případech,
2. novou koncepci přípustnosti dovolání, kdy je dovolání v zásadě přípustné pouze tehdy, je-li ve věci shledán zásadní právní význam,
3. na to navazující zpřesnění definice zásadního právního významu,
4. podstatné zúžení okruhu věcí, ve kterých je dovolání absolutně nepřipustné,
5. omezení dovolacích důvodů ze tří na jediný,
6. zkrácení lhůty pro podání dovolání ze dvou měsíců na měsíc jeden,
7. možnost Nejvyššího soudu svým rozhodnutím změnit rozhodnutí odvolacího soudu (popř. soudu prvního stupně).⁹⁹

Navrhovaná právní úprava má za cíl vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a také posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury. Jak je patrné ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti (viz níže uvedená tabulka), které mu byly poskytnuty Nejvyšším soudem, vyplývá, že občanskoprávnímu a obchodnímu kolegiu Nejvyššího soudu ČR, se stále nedaří zásadním způsobem snižovat obrovský počet nevyřízených dovolání, i přesto že začíná zvládat vyřídit za rok více podaných dovolání, než činí každoroční nový nápad. Souběžně s růstem nových nápadů roste i počet

⁹⁹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 13. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

rozpracovaných (dosud neskončených) věcí v jednotlivých specializovaných agendách senátů Nejvyššího soudu, které o dovolání rozhodují.¹⁰⁰

Nejvyšší soud – statistika dovolání v občanskoprávních věcech rejstřík (Cdo + Odo)				
	Nevyřízeno z minulého období	Nový nápad	Vyřízeno	Nevyřízeno
2005	2592	4747	4195	3144
2006	3144	5284	4432	3996
2007	3996	5534	4427	5103
2008	5103	5453	4942	5613
2009	5731	5309	5327	5595
2010	5595	4986	5515	5066

Z tabulky je zřejmé, že souběžně s růstem nových nápadů roste i počet rozpracovaných věcí v jednotlivých specializovaných agendách senátů Nejvyššího soudu, které o dovolání rozhodují. Současně se nemění poměr dovolání, která jsou dovolacím soudem (jako opožděná či nepřipustná) odmítána nebo ohledně kterých je dovolací řízení zastavováno (pro nesplnění podmínky povinného zastoupení dovolatele) k dovolání, o kterých Nejvyšší soud rozhoduje meritorně. Jednoznačně převažuje počet dovolání, kterými se Nejvyšší soud nakonec meritorně nezabývá.¹⁰¹

Na vině může být jednak způsob, jakým se u jednotlivých stupňů soudů v rámci celé soudní soustavy rozhoduje. U soudů prvního stupně rozhoduje samosoudce, pokud zákon výslovně nestanoví jinak. V řízení odvolacím a dovolacím se rozhoduje vždy senátně. Tento způsob rozhodování v odvolacím

¹⁰⁰ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 11. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹⁰¹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 11. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

a dovolacím řízení brání možnosti rychlejšího a efektivnějšího rozhodování zcela jednoduchých otázek o řádných a mimořádných opravných prostředcích, jako je odmítnutí podání pro opožděnost nebo zastavení řízení pro zpětvzetí podání, kdy jak se uvádí v Důvodové zprávě, na posouzení těchto otázek zcela jistě není v absolutní většině případů třeba více soudců než jeden.¹⁰²

Další důvod související s přetížením Nejvyššího soudu ČR může být kvalita dovolání sepisovaných advokáty. Velmi často se totiž objevují případy, ze kterých je patrné, že kvalita dovolání sepisovaných advokáty je na velmi nízké úrovni. A to z důvodů, že v dovoláních advokáti například zaměňují ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání s dovolacími důvody, dále jde o dovolání, která zcela postrádají právní kvalifikaci dovolacích důvodů, a také jde o časté souběžné uplatnění všech taxativně vypočtených dovolacích důvodů v občanském soudním řádu, aniž by v textu dovolání bylo provedeno obsahové rozlišení jednotlivých dovolacích důvodů z hlediska užití argumentace v podaném dovolání. V neposlední řadě se objevují dovolání, při kterých zastupující advokát zcela rezignuje na vlastní práci s dovoláním tím, že se pouze ztotožní s podáním vypracovaným účastníkem řízení, kterého zastupuje. Jak je vysloveno v Důvodové zprávě, práce s takovými dovoláními je pro Nejvyšší soud velmi náročná. Cílem novely v tomto směru je usnadnit Nejvyššímu soudu práci s podanými dovoláními.¹⁰³

Jako případné řešení tohoto stavu, tj. velkého množství nápadů a průtahů v dovolacím řízení, by se mohlo jevit navyšování počtu soudců. Tento argument ale za současné situace a v souvislosti s navrhovanou úpravou neobstojí. Patologický nápad a s ním související průtahy v řízení nelze řešit navyšováním počtu soudců. Jak je konstatováno v Důvodové zprávě k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, k vyřešení stávající situace je nutné provést systémovou změnu, neboť pouhé navýšení počtu soudců obecně

¹⁰² MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 12. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹⁰³ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 12. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

otázku nápadů a průtahů v řízení neřeší, pouze mívá za následek další inflační nárůst nápadů, nikoliv rychlejší vyřizování agendy.¹⁰⁴

3.2.1. Přípustnost dovolání

Navrhované znění týkající se dovolacího řízení nově upravuje v ust. § 237 až 239 přípustnost dovolání. Je zachována koncepce, že dovolání je přípustné, jen jestliže to připouští zákon, avšak dochází ke změně (tj. rozšiřuje se) okruhu rozhodnutí, proti nimž může být tento mimořádný opravný prostředek podán.

Dovolání může být podáno, nestanoví-li zákon jinak, proti každému rozhodnutí (rozsudku nebo usnesení meritornímu či jen procesní povahy) odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, neboť jím bylo rozhodnuto o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Způsobilým předmětem dovolání tedy bude rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, změněno, zrušeno (a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo věc postoupena jinému soudu prvního stupně k dalšímu řízení anebo řízení zastaveno) nebo kterým byl schválen smír anebo kterým bylo rozhodnuto, že zpětvzetí žaloby není účinné. „Jinak“ zákon stanoví v novém ustanovení § 238, v němž se vypočítávají případy, v nichž dovolání není přípustné, i kdyby směřovalo proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, a dále v § 238a, v němž se uvádí rozhodnutí vydávaná v průběhu odvolacího řízení, proti kterým se dovolání připouští.¹⁰⁵

Výčtem rozhodnutí v § 238, proti kterým není dovolání přípustné podle ust. § 237, tak dochází ke zmíněnému podstatnému zúžení okruhu věcí, ve kterých je dovolání nepřípustné. Jde o rozhodnutí, jejichž přezkum prostřednictvím dovolání je vyloučen povahou věci (zejm. případy pod písmeny a), c), g) či jejichž

¹⁰⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů*. Obecná část. str. 11. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹⁰⁵ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů*. Obecná část. str. 18-19. § 237-239. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

posouzení Nejvyšším soudem zásadně není potřebné pro zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování soudů (zejm. případy pod písmeny a), b), e), g). Nepřípustnost dovolání v § 238 je koncipována jako absolutní.¹⁰⁶

Nepřípustnost dovolání proti rozhodnutím v tzv. bagatelních věcech (rozhodnutí o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, v obchodních věcech nepřevyšujícím 100 000 Kč) se v návrhu zákona již neobjevuje, respektive nově je navrhováno v § 238 odst. 1 písm. f) návrhu, že dovolání není přípustné ve věcech, ve kterých dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000 Kč, ledaže se jedná o vztahy ze spotřebitelských smluv, o pracovněprávní vztahy nebo o věci uvedené v § 120 odst. 2, s tím že zůstalo ustanovení, že k příslušenství pohledávky se případech nepřihlíží.¹⁰⁷

V § 238a se upravuje přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka, o přistoupení dalšího účastníka a o záměně účastníka, aniž by musel být splněn předpoklad o zásadním významu rozhodnutí po právní stránce. Zajištění věcné správnosti těchto „v jediném stupni“ vydávaných rozhodnutí odvolacího soudu odůvodňuje, aby od tohoto předpokladu bylo upuštěno.¹⁰⁸

V § 239 se navrhuje výslovně zdůraznit, že přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat výlučně soud dovolací, aniž by v tomto směru byl jakkoliv omezován návrhy, názory nebo stanovisky účastníků řízení a jejich zástupců, popř. někoho jiného. Tato skutečnost nemůže být však na újmu provedení úkonů,

¹⁰⁶ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 19. §237-239. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹⁰⁷ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* § 238. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹⁰⁸ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 19. §237-239. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

kteřé je soud prvního stupně povinen učinit před předložením věci soudu dovolacímu.¹⁰⁹

Pro učinění závěru soudu o přípustnosti dovolání proti rozhodnutí soudu odvolacího ve věci samé, je krom zjištění, že se jedná o rozhodnutí odvolacího soudu, proti kterému zákon dovolání připouští, je dále rozhodující, zda dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se řízení končí, má pro právní strance zásadní význam.

Dovolání jako mimořádný opravný prostředek je nárokové. Nárok je definován v ustanovení § 237 odst. 1, kde se stanoví, že dovolání je přípustné, má-li napadené rozhodnutí po právní stránce zásadní právní význam. V ust. § 237 odst. 2 navrhované úpravy je pak zpřesněna definice zásadního právního významu. V první řadě z uvedeného ustanovení vyplývá, že se musí jednat o takové rozhodnutí odvolacího soudu, které je založeno na vyřešení takové právní otázky, která je z pohledu úkolu Nejvyššího soudu - zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování soudů - podstatná (významná). Řešená právní otázka může mít povahu hmotněprávní (tj. odvíjet se od výkladu občanského zákoníku, obchodního zákoníku nebo jiného hmotného práva, včetně jejich ústavněprávních souvislostí), nebo procesní (tj. jde o posouzení otázek práva procesního).¹¹⁰ Jak je dále v Důvodové zprávě rozvedeno, podstatná, tj. významná je v uvedeném smyslu otázka hmotného či procesního práva tehdy, nebyla-li v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena nebo odchýlil-li se odvolací soud od řešení, které již bylo v judikatuře soudů přijato, a také i v případě, že stejná otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně nebo že již vyřešená otázka má být posouzena jinak (tj. má dojít k přehodnocení dosavadní judikatury soudů). Spočívá-li zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu v tom, že je určitá právní otázka dovolacím soudem rozhodována rozdílně nebo že má být již vyřešená právní otázka posouzena jinak, je v tomto případě k rozhodnutí

¹⁰⁹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 20. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹¹⁰ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 19. §237-239. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

o dovolání příslušný velký senát kolegia Nejvyššího soudu; v ostatních případech jsou příslušné k rozhodování o dovolání tříčlenné senáty Nejvyššího soudu.¹¹¹

3.2.2. Lhůta k podání dovolání

V ust. § 240 se navrhuje zkrácení dovolací lhůty pro podání dovolání ze dvou měsíců na měsíc jeden a v případě nesprávného nebo chybějícího poučení o dovolání ze čtyř měsíců na tři. Navrhovaná úprava je odůvodňována tím, že dovolání je mimořádným opravným prostředkem zasahujícím do účinků právní moci napadeného rozhodnutí odvolacího soudu a zkrácení dovolací lhůty, respektive navrácení ke stavu účinnému od 1.1.1996 do 1.1.2001, je činěno v zájmu posílení právní jistoty a návrat k původní lhůtě měsíce jednoho se jeví jako velmi vhodný, protože se dvouměsíční lhůta pro podání dovolání v praxi neosvědčila.¹¹²

3.2.3. Dovolací důvod

Jak je navrženo v ust. § 241a, lze dovolání podat jen z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nadále tak nelze namítat proti rozhodnutí odvolacího soudu jak zmatečnosti, které byly vyloučeny z dovolacích důvodů již podle právní úpravy účinné k 1.1.2001, tak ani jiné vady řízení nebo pochybení ve zjištění skutkového stavu věci. Jinak řečeno cíle dovolacího řízení, který spočívá v zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování soudů v občanském řízení soudním, lze dosáhnout prostřednictvím posuzování rozhodných otázek práva hmotného a procesního.

¹¹¹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 19. §237-239. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹¹² MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 12. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

Nadále platí, že v dovolání nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy. Dovolací soud neprovádí dokazování a pro jeho rozhodnutí je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu.¹¹³

Za § 241a se vkládá nový § 241b, ve kterém se dále rozvádí jediný možný dovolací důvod, náležitosti dovolání. Obecné náležitosti dovolání jako každého podání, které účastník vůči soudu činí, zůstávají zachovány. Co se zvláštních náležitostí dovolání týká, dovolatel v dovolání uvede, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, uvedení v čem dovolatel spatřuje zásadní právní význam napadeného rozhodnutí po právní stránce a čeho se dovolatel domáhá, tj. dovolací návrh. Vzhledem k navrhované úpravě, že jediným (přípustným) dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení věci, dovolatel nemusí v dovolání dovolací důvod uvádět, ale je potřeba, aby dovolací důvod vymezil. Vymezení dovolacího důvodu je možné, jak plyne z jeho povahy, jen tak, že dovolatel označí právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že uvede svoji představu o tom, jak by věc měla být po právní stránce posouzena (§ 241b odst. 2).¹¹⁴

Dovolací soud je, jak plyne z ust. § 242 odst. 3, vymezením dovolacího důvodu vázán. V zájmu vyloučení možných pochybností o vymezení dovolacího důvodu je navrhováno, aby se nepřihlíželo k podáním, která dovolatel učinil v řízení před soudem prvního stupně nebo v řízení odvolacím. A to z toho důvodu, že v těchto podáních jsou často účastníky řízení uváděny (někdy i protichůdné) právní názory a poukazování na tato podání pak činí nejasným a nepřehledným, jak vlastně byl dovolací důvod vymezen a jaké právní otázky dovolací soud smí posuzovat.¹¹⁵

¹¹³ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 20. § 241. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹¹⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 20. § 241b. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹¹⁵ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 21. § 241b. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

Z povahy věci zůstává zachováno i povinné zastoupení dovolatele, včetně požadavku sepsání dovolání povinným (nuceným) zástupcem. Princip povinného zastoupení jakožto náležitost dovolání je rozveden v § 241b odst. 4, ze kterého plyne, že relevantní mohou být jen údaje učiněné povinným zástupcem dovolatele a nelze tak přihlížet k tomu, co do rozsahu napadeného rozhodnutí a vymezení dovolacího důvodu uvedl sám dovolatel.¹¹⁶

3.2.4. Řízení u dovolacího soudu a rozhodnutí o dovolání

Rozsah přezkumu dovolacího soudu a vázanost soudu rozsahem dovolacích návrhů zůstává zachováno. V ust. § 242 se navrhuje změna v odst. 3 a 4, a to v souvislosti s potřebou promítnout do těchto odstavců navrhovanou novou úpravu dovolacího důvodu a délky dovolací lhůty.

Ustanovení § 243, 243a, 243b, 243c návrhu jsou nahrazeny novým pozměněným zněním. Co se dosavadní úpravy odkladu účinků napadeného rozhodnutí odvolacího soudu týká, umožňovala tato dovolacímu soudu odložit pouze vykonatelnost rozhodnutí (které ukládalo povinnost k plnění). Odvrácení jiných dovolateli hrozících následků bylo možné pouze prostřednictvím předběžného opatření, o kterém rozhodoval soud prvního stupně. Existující stav již není vyhovující, a proto je nově v ust. § 243 písm. a) a b), navrhováno, aby dovolací soud mohl odložit jak vykonatelnost napadeného rozhodnutí, pokud by neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí hrozila dovolateli závažná újma, tak i jeho tzv. materiální právní moc (tj. závaznost), byl-li by dovolatel závažně ohrožen ve svých právech a nedotkl-li by se odklad právních vztahů jiné osoby než účastníka řízení a to vzhledem k tomu, že po případném rušení napadaného rozhodnutí odvolacího soudu nemohou být novým rozhodnutím dotčeny právní vztahy třetích osob.¹¹⁷

¹¹⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 21. § 241b. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹¹⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Obecná část. str. 21. § 243. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

Zásada, že o dovolání rozhoduje dovolací soud zpravidla bez jednání a že jednání soud nařídí jen tehdy, považuje-li to za potřebné, se ponechává. Avšak současné provádění dokazování (s ohledem na navržení přípustného pouze jediného dovolacího důvodu) navrhovaná úprava neumožňuje, a byla proto vypuštěna.¹¹⁸

Pro dovolací řízení bude nadále zachována úprava týkající se přiměřeného užití ustanovení o řízení před soudem prvního stupně. V ust. § 243b se k ustanovením, která nelze použít v dovolacím řízení, nově přiřadí ust. § 43 o.s.ř., a to z důvodu, že postup soudu v případě neúplného či jinak vadného podání se v návrhu výslovně stanoví v ust. § 241c a § 243b.¹¹⁹

Co se rozhodnutí o podaném dovolání týče, zůstává shodná úprava podmínek rozhodnutí zastavením dovolacího řízení anebo odmítnutím dovolání, jak stanoví navrhované ust. § 243c s tím, že se neužije pro doplnění dovolání, které neobsahuje obecné či zvláštní náležitosti, již zmíněný § 43 o.s.ř., ale soud bude postupovat dle ust. § 241c odst. 3 navržené úpravy. Jak stanoví v navržené úpravě ust. § 243c odst. 1, z důvodu právní jistoty účastníků je vyžadováno, aby dovolací soud usnesení o odmítnutí dovolání vydal co nejdříve, nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy mu věc byla předložena k rozhodnutí.¹²⁰

Bude-li dovolání včasné, přípustné a meritorně projednatelné, dovolací soud rozhodne zamítnutím dovolání, dojde-li k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska vymezeného dovolacího důvodu správné.

¹¹⁸ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 21. § 243a. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹¹⁹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. str. 22. § 243b. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹²⁰ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. § 243c. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

Nově navrhovaná úprava v ust. 243d písm. b) zavádí možnost dovolací soudu rozhodnutí soudu odvolacího změnit, není-li správné, a jestliže je možné o věci rozhodnout, protože tak plyne z dosavadních výsledků řízení.

Nejsou-li podmínky ani pro zastavení řízení, odmítnutí dovolání ani pro změnu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zruší. V případě zrušení rozhodnutí odvolacího soudu postupuje dovolací soud stejně, jak je jeho postup v tomto případě upraven platnou právní úpravou. Tj. zruší další (i v jiných řízeních) vydaná rozhodnutí, která na zrušeném rozhodnutí závisejí a vrátí věc odvolacímu soudu nebo soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo věc postoupí věcně příslušnému soudu anebo řízení zastaví, jestliže dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí pro zmatečnost uvedené v ust. § 229 odst. 1 písm. a), b) a d) a v § 229 odst. 2 písm. a) a b), popř. též věc postoupí orgánu, do jehož pravomoci náleží.¹²¹

Navrhovaná úprava ponechává dovolacímu soudu dosavadní možnost nařídit, aby po zrušení rozhodnutí odvolacího soudu proto, že nebyl dodržen závazný právní názor nebo že v řízení došlo k závažným vadám, věc projednal a rozhodl jiný senát nebo jiný soud. Nově se tato možnost zavádí v ust. § 243e odst. 3 také vůči soudu prvního stupně, a to v případě, zrušil-li dovolací soud kromě rozhodnutí odvolacího soudu také rozhodnutí soudu prvního stupně.¹²²

Stejně tak je zachována zásada, že pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu. S ohledem na nově zavedenou možnost změny napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, se v zájmu zamezení možných výkladových obtíží navrhuje její výslovné zakotvení v zákoně, jak je tomu v § 243f odst. 1.¹²³

¹²¹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. § 243e. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹²² MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. § 243e. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹²³ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.* Obecná část. § 243f. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

Pro dovolací řízení budou nadále platit přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně. K ustanovením, která ale v dovolacím řízení přiměřeně použít nelze, se nově přiřazuje § 43, neboť úprava postupu dovolacího soudu v případě neúplného nebo jinak vadného dovolání bude nově výslovně upravena v ust. § 241c a 243b.¹²⁴

Takové procesní úkony jako je rozhodnutí o zastavení dovolacího řízení nebo o odmítnutí dovolání, které dovolatel podal opožděně, které bylo podáno někým, kdo k tomu nebyl oprávněn, nebo které nebylo řádně doplněno nebo opraveno a v dovolacím řízení tak nelze pro tento nedostatek pokračovat, může vydat předseda senátu dovolacího soudu nebo pověřený člen senátu. A to z toho důvodu, že tato rozhodnutí nepředstavují takový procesní úkon, který by musel být dovolacím soudem vždy přijat v senátě, což je také navrhováno v zájmu urychlení řízení.

V podstatě shodná zůstává úprava odůvodnění usnesení, kterým se rozhodlo o zastavení dovolacího řízení či o odmítnutí dovolání s tím, že odůvodnění těchto usnesení zcela splní svůj účel, bude-li v něm stručně uvedeno, proč je dovolání opožděné, nepřípustné či trpí vadami bránícími v pokračování řízení, proč muselo být dovolací řízení zastaveno. Jak má být v takovýchto případech rozhodnuto o nákladech řízení, plyne ze zákona a není tak potřeba zvláštního odůvodnění.¹²⁵

Navrhované ustanovení § 243g upravuje další průběh řízení, který byl dosud upraven v § 243d OSŘ, tj. řízení po zrušení rozhodnutí.

¹²⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů*. Obecná část. str. 20. § 243c. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

¹²⁵ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů*. Obecná část. § 243f. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>

3.3. Porovnání platné právní úpravy institutu dovolání s úpravou navrhovanou

V případě přípustnosti dovolání jako mimořádného opravného prostředku, navrhovaná úprava již nerozlišuje přípustnost založenou na nesouladnosti, (resp. diformitě skryté) rozhodnutí odvolacího soudu s rozhodnutím soudu prvního stupně. Zůstává podmínka přípustnosti dovolání v případě, připouští-li to zákon a nadto bude rozšířen okruh rozhodnutí, proti kterým dovolání bude přípustné, neboť bude přípustné proti každému rozhodnutí, kterým se řízení končí, tedy jeho předmětem bude rozhodnutí odvolacího soudu, které změnilo, zrušilo nebo potvrdilo rozhodnutí soudu prvního stupně, dospěje-li dovolací soud k závěru, že rozhodnutí soudu odvolacího má zásadní právní význam. Pojem zásadního právního významu rozhodnutí, je, jak výše v textu uvedeno, navrhovanou úpravou zpřesněn, a to zejména s ohledem na základní účel dovolání jako mimořádného opravného prostředku, tj. zlepšování poskytování individuální spravedlnosti prostřednictvím nalézání co nejpriléhavějších soudních rozhodnutí a institucionální zajišťování jednoty právního řádu sjednocováním judikatury.

S úpravou přípustnosti dovolání souvisí zúžení dovolacích důvodů ze současných tří na jediný, kterým má být skutečnost, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Zúžení dovolacích důvodů na tento jediný je v souladu s pojetím dovolání jako mimořádného opravného prostředku, v jehož rámci Nejvyšší soud přezkoumává zejména otázky právní. Tím dohlíží na korektnost výkladu právních předpisů, které provádějí soudy nižších stupňů, čímž je zajišťována jednotu a zákonnost rozhodování soudů v občanském soudním řízení.

Co se změny lhůty k podání dovolání jako zásadní změny v navrhované úpravě týká, jednoměsíční lhůta zdá se být vhodná s přihlédnutím ke konstatování v důvodové zprávě návrhu zákona, že se lhůta dvouměsíční neosvědčila, dále k rychlosti řízení a neméně významnému faktu, že ze zákona plyne povinnost dovolatele nechat se v dovolacím řízení zastoupit advokátem či notářem, kdy tyto právně vzdělané osoby by měli dostatečným způsobem chránit a prosazovat práva svých klientů.

Velice významnou se jeví změna v rámci rozhodování dovolacího soudu o dovolání, shledá-li jej soud přípustným a bude konstatováno, že rozhodnutí soudu odvolacího je nesprávné, tak, že sám svým rozhodnutím napadené rozhodnutí odvolacího soudu změní, pokud dosavadní výsledky řízení budou ukazovat, že je možné ve věci takto rozhodnout, a to opět s přihlédnutím k rychlosti řízení.

4. Úprava institutu dovolání v zahraničních právních úpravách

4.1. Francouzská úprava kasační stížnosti

4.1.1. Kasační soud ve Francii a Nejvyšší soud v České republice

Jak vyplývá z textu práce¹²⁶ zásadní rozdíl mezi Kasačním soudem Francie (Cour de cassation) a Nejvyšším soudem České republiky se odvíjí od historického vývoje této instituce, jejíž vznik můžeme ve Francii datovat od 13. století, přes století 16., ve kterém se postupně ustaluje pojem kasace jakožto princip kontroly soudních rozhodnutí jejich zrušením, k institucionálnímu ustanovení kasačního soudu ke konci 18. století a jeho dalšímu rozvoji za vlády Napoleona Bonaparte, kdy justiční systém získává svoji skutečnou hierarchickou strukturu a přejmenováním Tribunal de cassation vzniká Cour de cassation, jehož název se do dnešní doby nemění. Poněkud odlišný vývoj sledujeme při vzniku Nejvyššího soudu ČR, kdy se jako významný okamžik pro vznik organizace soudnictví jeví vláda Marie Terezie a jejího syna Josefa II., a dále období bachovského absolutismu, které představuje formulování základních zásad moderního soudnictví, až ke vzniku Nejvyššího soudu v Brně po I. světové válce a zachování kontinuity soudní soustavy z první republiky i po II. světové válce, po které následuje likvidace stoletého vývoje soudní organizace až k jejímu opětovnému demokratickému vzniku v roce 1993.

4.1.2. Kasační soud

Základní funkci Kasačního soudu lze spatřovat v tom, že od svého vzniku působil jako kontrola nad dodržováním zákonů a neplnil roli třetí instance, tj. jako strážce rovnosti před zákonem a záruka právní jistoty. Zajišťuje tak jednotu práva za pomoci jednotné judikatury a realizuje tím rovnost občanů před zákonem.

¹²⁶ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 11-15.

Kasační soud se skládá z šesti komor, a to ze tří civilních, obchodní, sociální a trestní komory/senátu. Většinu věcí, které jsou předmětem rozhodování Kasačního soudu, rozhodují tříčlenné senáty. Výjimečně rozhodují senáty smíšené či plenární. Smíšený senát je svolán v případě, že dva senáty rozhodují určitou právní otázku rozdílně. Je tedy možné tento smíšený senát přirovnat k našemu velkému senátu Nejvyššího soudu. Plenární senát/shromáždění je nejvyšší rozhodovací instancí v rámci Kasačního soudu. Rozhodování v plenárním shromáždění se uplatní například, dojde-li k tzv. vzbouření soudců nižších instancí, tj. v případě, kdy soud nižšího stupně nerespektuje názor soudu Kasačního po kasaci a rozhodne stejně, jako rozhodl ve věci poprvé, v tomto případě Kasační soud buď své předchozí rozhodnutí potvrdí a soud nižšího stupně se již musí podříditi anebo své rozhodnutí změni a dojde tak k odchýlení původní judikatury. Plenární shromáždění také jedná na návrh o otázce zásadního právního významu, především rozhodují-li takovou otázku odvolací a kasační soud rozdílně.¹²⁷

Soudci Kasačního soudu se nazývají magistrats. Dále u soudu působí také tzv. avocats généraux, kteří jsou také soudci a jejich funkcí je nezávislé posuzování věcí s ohledem na veřejný zájem a s přihlédnutím k sociálním, ekonomickým a jiným dopadům, které rozhodování Kasačního soudu může vyvolat.¹²⁸

4.1.3. Obecná charakteristika kasační stížnosti

Kasační stížnost má především funkci normativní a také disciplinární. Normativní funkci bychom mohli charakterizovat jako interpretaci zákonů za účelem vyplňování mezer v právu. Funkce disciplinární má za účel napravovat vadná soudní rozhodnutí.¹²⁹ Oproti tomu dovolání má podle současné úpravy

¹²⁷ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 18-19.

¹²⁸ COUR DE CASSATION. *Le Parquet général*. [on line]. [cit 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

¹²⁹ COUR DE CASSATION. *Le Pourvoi En Cassation*. [on line]. [cit 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

zejména funkci nápravou ve vztahu k rozhodnutím soudů nižších stupňů a sjednocovací co se judikatury jako takové týče.

Nejvyšší soud ČR může na návrh nebo i bez návrhu odvolatele rozhodnout o odkladu vykonatelnosti napadeného rozhodnutí, kdy Kasační soud možnost takto rozhodnout o napadeném rozhodnutí nemá a to z důvodu, aby strana, které byla napadeným rozhodnutím uložena povinnost k plnění, se této povinnosti nevyhýbala, naopak chce-li kasační stížnost podat, může být ke splnění povinnosti, resp. k výkonu rozhodnutí donucena.¹³⁰

4.1.4. Přípustnost kasační stížnosti

Stejně jako dovolání, tak i kasační stížnost je řazena mezi mimořádné opravné prostředky. Na rozdíl od dovolání, je přípustná proti všem pravomocným rozhodnutím, jak plyne z článku 604 a 605 CPC.¹³¹ Při posuzování přípustnosti kasační stížnosti se bude zkoumat zejména předmět samotného opravného prostředku, tj. zda podání směřuje proti soudnímu rozhodnutí vydanému v poslední instanci, jak plyne ze článku 605 CPC. Francouzský CPC nestanoví žádné objektivní podmínky přípustnosti jako o.s.ř. Kasační stížnost je tedy přípustná proti rozhodnutí soudního orgánu, které bylo vydáno v poslední instanci a zabývá se podstatou věci, tj. věcí samou. Z výše uvedeného plyne, že je shodně upravena skutečnost, že kasační stížnost není přípustná jen proti důvodům rozhodnutí.

Kasační stížnost není přípustná pouze proti rozhodnutím administrativního typu, proti rozhodnutím o předběžném opatření, proti rozhodnutím, kterými se řízení nekončí a v případě, je-li možné podat jiný opravný prostředek. Dále je kasační stížnost přípustná v případě, že dojde k vybočení z mezí pravomoci soudce, kterážto skutečnost je zároveň dovolacím důvodem, tj. důvodem k otevření kasačního řízení. Dalším případem, kdy bude deklarována

¹³⁰ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 22.

¹³¹ COUCHEZ, Gérard. LANGLADE, Jean-Pierre. LEBEAU, Daniel. *Nouveau Code de Procédure Civile*. Quatre-vingt-dixième Édition. 1998. Éditio Dalloz. Art. 604-605. ISBN 2 24702960 4 218 F.

nepřípustnost kasační stížnosti je, že bude podána samotným účastníkem řízení nebo „obyčejným“ advokátem, protože stejně jako o.s.ř. upravuje francouzský občanský soudní řád povinné zastoupení stěžovatele tzv. specializovaným advokátem. Jinou formální vadou, na základě které dojde k deklarování nepřípustnosti stížnosti, bude skutečnost, že bude podána jinde než u Kasačního soudu. V neposlední řadě k deklarování nepřípustnosti stížnosti přispěje také nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení, v případě, že bude podána proti účastníkovi, který neexistuje či zemřel nebo že stěžovatel neměl postavení účastníka řízení v řízení před odvolacím soudem.

Ještě než dojde k zahájení samotného řízení o kasační stížnosti, Kasační soud rozhodne o jejím připuštění či nepřipuštění v tzv. řízení o nepřipuštění kasační stížnosti, v rámci kterého jsou posuzovány jak stížnosti nepřipustné, tak také ty, kterým chybí tzv. „vážný“ dovolací důvod,¹³² který můžeme vymezit například tak, že připomínky, které formuloval stěžovatel, nepředstavují dovolací důvod, nebo není pravda, že došlo k porušení principu kontradiktornosti v předchozím řízení anebo že napadené rozhodnutí neospravedlňuje kritiku, kterou stěžovatel vnesl dovolacím důvodem, např. soudce není povinen odůvodnit odmítnutí provedení některého z navržených důkazů.¹³³

Z výše uvedeného můžeme vyvodit, že francouzská úprava neomezuje přípustnost mimořádného opravného prostředku, kasační stížnosti, takovými skutečnostmi, jako je například hodnota věci v případě rozsudku odvolacího soudu o peněžitém plnění nebo omezení věcné týkající se věci upravených zákonem o rodině či ve věcech mezinárodních únosů dětí, jak tomu je v případě omezení přípustnosti dovolání podle o.s.ř.

¹³² COUR DE CASSATION. *Řízení o přijetí kasační stížnosti. Admission des pourvois en cassation.* [online]. [cit. 28.2.2012]. Dostupné z: http://www.courdecassation.fr/institution_1/autres_publications_discours_2039/publications_2201/admission_pourvois_cassation_8424.html

¹³³ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání.* Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 21.

4.1.5. Dovolací důvody

Z funkce kasační stížnosti spočívající v přezkumu nesouladného napadeného rozhodnutí Kasačním soudem s právními předpisy můžeme dovodit jeden ze zásadních dovolacích důvodů, kterým je právě porušení právního předpisu. Porušení zákona může spočívat například v chybném hodnocení důkazů, chybné aplikaci zákona, v chybném odůvodnění rozhodnutí, kteréžto důvody můžeme zařadit pod jednotlivé dovolací důvody, které upravuje občanský soudní řád ve svém ust. § 241a odst. 2 písm. a), b), odst. 3 o.s.ř.

Teorie stanoví pro vymezení dovolacích důvodů následující pravidla. Jednak se musí dovolací důvod týkat napadeného rozhodnutí, z čehož můžeme vyvodit nepřipustnost nových skutečností, důkazů a za druhé, že namítaná vada musí být pro celkové rozhodnutí určující a musí být vyvozena existence příčinné souvislosti mezi vadou a vadností rozhodnutí.

Na rozdíl od české úpravy vymezuje francouzská dovolací důvody, které nejsou přípustné. Řadí sem například nový důvod či skutečnosti, které nebyly předmětem přezkumu u soudu odvolacího, důvod spojující dohromady skutková zjištění a právní posouzení, opožděně podané důvody. Platná česká právní úprava dovolací důvody taxativně stanoví, což ale francouzská úprava nečiní až na důvod spočívající v porušení právního předpisu, a tyto jsou dotvářeny judikaturou soudů, ze které je možné dovodit následující dovolací důvody, které francouzský občanský soudní řád nijak nevymezuje:¹³⁴

- a) porušení zákona,
- b) nesprávné právní posouzení důkazní listiny,
- c) vady odůvodnění rozsudku odvolacího soudu,
- d) vykročení z mezí pravomoci soudce,
- e) nepřislušnost soudu
- f) disciplinární důvody
- g) nedostatek právního základu rozhodnutí
- h) rozpornost rozsudků.

¹³⁴ COUCHEZ, Gérard. LANGLADE, Jean-Pierre. LEBEAU, Daniel. *Nouveau Code de Procédure Civile*. Quatre-vingt-dixième Édition. 1998. Éditio Dalloz. Art. 604-639. ISBN 2 24702960 4 218 F.

Co se porušení zákona jako dovolacího důvodu týká, posuzuje se odmítnutí aplikace právní normy, její chybná aplikace nebo chybný výklad právní normy. Pod tento dovolací důvod spadá například povinnost nalézacího soudu aplikovat obyčej, pokud jeho použití nařizuje zákon nebo vyhledat a aplikovat zahraniční normu, vyplývá-li tak z norem kolizních. Porušením práva však není porušení ustálené soudní praxe.¹³⁵ Chybná aplikace či interpretace právní normy představuje u nás dovolací důvod dle ust. §241a odst. 1 písm. b) nesprávné právní posouzení věci.

Rozpornost rozsudků upravuje francouzský občanský soudní řád v člancích 617-618. Dovolacím důvodem v tomto případě bude skutečnost, že dvěma soudy jsou vydány dva rozsudky, které se týkají jedné věci, ale tyto si vzájemně odporují a na základě tohoto není možné vykonat rozhodnutí.¹³⁶

K dovolacímu důvodu upravenému v § 241a odst. 1 písm. a) o.s.ř. týkající se vad řízení, zejména té vady, že ve věci rozhodl věcně nepřislušný soud můžeme podle francouzského práva přiřadit dovolací důvod označený jako vykročení z mezí pravomoci soudce.

Významným dovolacím důvodem jsou také vady odůvodnění rozhodnutí, které můžeme rozdělit do skupiny, představující vady formální, tj. nedostatečné odůvodnění rozhodnutí či nedostatečná odpověď na návrhy stran, dále se jedná o vadu spočívající v nedostatečném právním základu rozhodnutí, což spočívá v tom, že Kasační soud podle odůvodnění rozhodnutí nemůže dostatečně přezkoumat, zda byl zákon na předmětnou věc aplikován správně a v neposlední řadě jde vadu spočívající v nesprávně právním posouzení důkazní listiny, které se často podřazuje pod nedostatek právního základu rozhodnutí.

¹³⁵ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 53.

¹³⁶ COUCHEZ, Gérard. LANGLADE, Jean-Pierre. LEBEAU, Daniel. *Nouveau Code de Procédure Civile*. Quatre-vingt-dixième Édition. 1998. Éditio Dalloz. Art. 617-618. ISBN 2 24702960 4 218 F.

Nejčastějšími dovolacími důvody jsou důvody spočívající v nedostatku právního základu rozhodnutí a porušení zákona.¹³⁷

4.1.6. Lhůta k podání kasační stížnosti

Podle ustanovení článku 612 francouzského občanského řádu soudního činí lhůta k podání tzv. *pourvoi en cassation* čili deklarace kasační stížnosti dva měsíce a začíná běžet od oznámení rozhodnutí. Poté má stěžovatel k dispozici další čtyři měsíce a to pro podání tzv. *mémoire ampliatif*,¹³⁸ ve kterém uvede své dovolací důvody.

Kasační stížnost ve fázi podání tzv. deklarace kasační stížnosti obsahuje identifikační údaje stěžovatele, proti komu směřuje, které rozhodnutí napadá a čeho se stěžovatel domáhá. Stěžovatel tímto podáním tedy pouze deklaruje, že se chystá k zahájení přezkumného řízení proti napadenému rozhodnutí. Až v podání označeném jako tzv. *mémoire ampliatif* stěžovatel uvede veškerou právní argumentaci, která bude obsahovat: vyličení rozhodujících skutečností, dovolací důvody, odůvodnění dovolacích důvodů, dílčí podskupiny dovolacích důvodů, odůvodnění a návrh, jak má soud rozhodnout.¹³⁹ Podle článku 1009 francouzského občanského soudního řádu je předseda Kasačního soudu nebo jeho zástupce oprávněn lhůtu k zaslání podání zkrátit z důvodu urychlení řízení.¹⁴⁰

¹³⁷ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 55.

¹³⁸ COUR DE CASSATION. *Řízení a rozhodnutí. L'instruction et le Jugement du Pourvoi*. [online]. [cit. 28.2.2012]. Dostupné z: http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

¹³⁹ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 47.

¹⁴⁰ COUCHEZ, Gérard. LANGLADE, Jean-Pierre. LEBEAU, Daniel. *Nouveau Code de Procédure Civile*. Quatre-vingt-dixième Édition. 1998. Éditio Dalloz. Art. 1009. ISBN 2 24702960 4 218 F.

4.1.7. Povinné zastoupení při podání kasační stížnosti

Shodně s českou úpravou je upraveno povinné právní zastoupení stěžovatele při podání kasační stížnosti. Je tomu tak i ze stejného důvodu, aby samotná kasační stížnost byla kvalitně zpracována a tak projednána před Kasačním soudem. Zastupující advokát musí přesně vědět, co do stížnosti uvést za důvody, protože obdobně jako senát Nejvyššího soudu rozhodne o odmítnutí dovolání pro jeho nedůvodnost, ačkoli jej shledal přípustným, tak senát Kasačního soudu rozhodne o podání neobsahujícím odůvodnění dovolacího důvodu tak, že jej odmítne. Kasační stížnost se podává prostřednictvím advokáta, který je zapsán v seznamu advokátů, kteří jsou oprávněni k zastupování účastníků před Kasačním soudem a před Státní radou.¹⁴¹

4.1.8. Průběh řízení a rozhodnutí Kasačního soudu

Z české úpravy dovolání plyne, že se dovolání podává k soudu, který ve věci rozhodoval jako soud prvního stupně. Pro dodržení lhůty k podání dovolání je také možné dovolání podat u soudu odvolacího nebo dovolacího. Tak tomu ale není v případě francouzské úpravy kasační stížnosti, kde je jednou z podmínek přípustnosti stížnosti, resp. deklarace stížnosti, skutečnost, že bude podána pouze u soudu Kasačního. Z této skutečnosti také plyne, kdo bude podané dovolání/stížnost projednávat. V občanském soudním řádu je stanoveno, které úkony činí soud prvního stupně, aby dovolací soud mohl bez průtahů v řízení rozhodnout. Z francouzské úpravy plyne, že veškeré úkony související s rozhodováním o přípuštění kasační stížnosti a o jejím samotném předmětu činí sám Kasační soud, kdy stížnost je ve většině případů podána formou elektronickou do kanceláře Kasačního soudu.

¹⁴¹ COUR DE CASSATION. *Pořadí advokátů u Státní rady a Kasačního soudu*. L'ordre des Avocats au conseil d'état et á la Cour de Cassation. [online]. [cit. 28.2.2012]. Dostupné z: http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

O kasační stížnosti rozhodují ve většině případů předseda senátu, soudce zpravodaj a děkan.¹⁴² Řízení u Kasačního soudu je následující. Ke každé věci je přidělen soudce zpravodaj, který zpracuje postupně tři dokumenty. A to zprávu shrnující dovolací důvody, předkládající právní otázky, které mohou vyvstat při rozhodování ve věci, zmiňující doktrínu a judikaturu vztahující se k problematice, to vše bez vlastního názoru na věc, druhým dokumentem je právě již jeho osobní názor na to, jakým způsobem by se mělo rozhodnout a třetím dokumentem samotné návrhy na rozhodnutí podle složitosti případu.¹⁴³

Způsoby rozhodnutí o kasační stížnosti se liší od rozhodnutí o dovolání. Při rozhodování Kasačního soudu se nerozlišuje mezi odmítnutím a zamítnutím stížnosti jako je tomu u Nejvyššího soudu. Rozhodování Kasačního soudu o stížnosti je jednodušší v tom smyslu, že buď stížnost zamítne, nebo napadené rozhodnutí zruší. Dojde-li ke zrušení napadeného rozhodnutí, stejně jako Nejvyšší soud vrátí věc k rozhodnutí soudu odvolacímu nebo soudu prvního stupně, vrátí Kasační soud věc k novému rozhodnutí soudu nižšího stupně, ale nikdy ne soudu stupně prvního, protože rozhodnutí odvolacího soudu nahrazuje rozhodnutí soudu prvního stupně a na to je poté nahlíženo, jako by nebylo. Obdobně jako v české úpravě může Kasační soud přikázat, aby o věci znovu rozhodl senát odvolacího soudu v jiném složení, než ve kterém rozhodoval předtím.

V případě zrušení napadeného rozhodnutí může Kasační soud také sám rozhodnout ve věci, aniž by ji vrátil soudu odvolacímu, jak vyplývá z článku 627 francouzského občanského soudního řádu.¹⁴⁴ Podmínky pro takovéto rozhodnutí Kasačního soudu jsou jednak, že zrušení nepředpokládá, aby bylo znovu rozhodnuto o meritu věci a taktéž, jsou-li skutková zjištění posouzena soudem odvolacím a dovolují aplikovat vhodné právní pravidlo.¹⁴⁵ Takovýto způsob

¹⁴² COUR DE CASSATION. *Členové Kasačního soudu*. Les Membres de la Cour de Cassation. [online]. [cit. 28.2.2012].

Dostupné z: http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

¹⁴³ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 65-66.

¹⁴⁴ Možnost rozhodnout o napadeném rozhodnutí tím způsobem, že jej dovolací soud sám změní za zákonem stanovených podmínek je nově navrhována také v české úpravě institutu dovolání.

¹⁴⁵ COUCHEZ, Gérard. LANGLADE, Jean-Pierre. LEBEAU, Daniel. *Nouveau Code de Procédure Civile*. Quatre-vingt-dixième Édition. 1998. Éditio Dalloz. Art. 627. ISBN 2 24702960 4 218 F.

rozhodnutí Kasačního soudu je možný pouze v rámci dovolacího důvodu porušení zákona.

Co se forem rozhodnutí týká, rozhoduje Kasační soud usneseními a rozsudky. Usnesení vydává v případě, rozhoduje-li o vypršení lhůty k podání stížnosti anebo vezme-li stěžovatel stížnost zpět. Jinak řečeno usnesením rozhoduje v případě, pokud nedošlo k přezkumu věci. Formou rozsudku dovolací soud rozhoduje v ostatních případech. Rozhodnutí Kasačního soudu o nepřipuštění stížnosti má spíše formu rozsudku i přesto, že neobsahuje odůvodnění a věc přezkoumal soudce zpravodaj.¹⁴⁶

Důležité je také porovnání závaznosti rozhodnutí dovolacích soudů. V případě české úpravy plyne z výše podaného výkladu, že rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou pro soudy nižších stupňů závazná. Co se ale francouzské úpravy týká, právní názor vyslovený v rozhodnutí, kterým se věc vrací soudu odvolacímu, není pro něj soud závazný a tento tak může setrvat na svém původním právním názoru. Tímto tzv. vzbouřením se odvolacího soudu soudu Kasačnímu dochází ke změnám ustálené judikatury, která je podněcována ze strany soudu odvolacího. V případě ale, že Kasační soud svůj právní názor opět potvrdí, nebudou moci soudy nižších stupňů jinak než se podřítit.

4.2. Německá úprava revize jako mimořádného opravného prostředku

4.2.1. Spolkový soudní dvůr

Obdobně jako v české a francouzské právní úpravě je i v té německé definována role dovolacího soudu jako zajišťování individuální spravedlnosti, dohlížení na konzistenci práva a péče o plynulý vývoj právní vědy.¹⁴⁷

¹⁴⁶ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 71.

¹⁴⁷ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?*. 1. vydání. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007. str. 18. ISBN 978-80-210-4262-9.

A analogicky je odůvodňována snaha zákonodárce omezit dostupnost právních opatření a ztížení přístupu k těmto soudním instancím a to z důvodu obrovského množství soudních procesů, nedostatku financí a pracovníků soudů a nutnost zaměřit se pouze na nezbytné otázky.

Revizí rozumíme německý právní termín pro právní přezkoumání bodů zákona před Spolkovým soudním dvorem. V soudní organizaci stojí Spolkový soudní dvůr na stejné úrovni jako další čtyři Spolkové soudy zabývající se agendou správní, finanční, sociální a pracovněprávní.¹⁴⁸ Spolkový soudní dvůr rozhoduje v senátech složených z pěti profesionálních soudců, kterých je v rámci civilní agendy celkem 12.¹⁴⁹

4.2.2. Přípustnost revize

Revize je přípustná u konečných rozsudků, které vydal odvolací soud. Ustanovení § 543 odst. 2 německého občanského soudního řádu stanoví, že každá revize vyžaduje povolení (přijatelnost), které může být uděleno odvolacím soudem, nebo – po stížnosti – Spolkovým soudním dvorem samotným, jestliže:

- je případ zásadně důležitý pro veřejnost nebo
- je rozhodnutí Spolkového soudního dvora nezbytné k zajištění rozvoje práva nebo právní konzistence.¹⁵⁰

Pojem zásadní důležitost je charakterizován tím, že podstata soudního sporu musí ve svém významu přesahovat jednotlivý případ. Rozhodnutí musí být obecně platné a musí poskytovat soudu možnost objasňovat rozhodující otázky nebo vyvíjet nová pravidla pro tvorbu a zavádění právních opatření.¹⁵¹

¹⁴⁸ SPOLKOVÝ SOUDNÍ DVŮR. *Die Stellung des Bundesgerichtshofs in der Gerichtsorganisation. Pozice Spolkového soudního dvora v soudní organizaci.* [online]. [cit. 7.3.2012]. Dostupné z:

http://www.bundesgerichtshof.de/DE/BGH/AufgabeOrganisation/StellungBGH/stellungBGH_node.html

¹⁴⁹ SPOLKOVÝ SOUDNÍ DVŮR. *Gemeinsamer Senat der obersten Gerichtshöfe des Bundes. Senáty Spolkového soudního dvora.* [online]. [cit. 7.3.2012]. Dostupné z:

http://www.bundesgerichtshof.de/DE/BGH/GemeinsamerSenat/gemeinsamerSenat_node.html

¹⁵⁰ HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar.* 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 543. ISBN 3 406 506135.

¹⁵¹ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?* 1. vydání. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007. str. 19. ISBN 978-80-210-4262-9.

Jak z výše uvedeného plyne, každá revize vyžaduje povolení odvolacího soudu nebo schválí-li ji revizní soud na základě stížnosti proti rozhodnutí odvolacího soudu o zamítnutí revize. Pokud toto povolení není vydáno, může účastník předchozího řízení podat výše zmíněnou stížnost na zamítnutí. Ta musí být podána nejpozději do jednoho měsíce od doručení rozsudku odvolacího soudu, nejpozději do šesti měsíců po jeho oznámení a to k reviznímu soudu. Stížnost musí stěžovatel odůvodnit do dvou měsíců, nejpozději do měsíců sedmi po oznámení rozsudku. V odůvodnění stěžovatel uvede důvody pro povolení revize. Revizní soud umožňuje odpůrci stěžovatele zaujmout stanoviska. O stížnosti se rozhoduje usnesením, které by měl revizní soud stručně odůvodnit, přičemž odůvodnění není vyžadováno, pokud by nebylo vhodné k tomu, aby přispělo k vysvětlení předpokladů, za kterých je revize přípustná, anebo bude-li stížnosti vyhověno. Podání stížnosti má účinek pozastavení právní moci rozsudku. Pokud bude stížnosti na nepovolení revize vyhověno, bude pokračováno ve stížnostním řízení jako v řízení revizním. V tomto případě se podání stížnosti na zamítnutí považuje za podání žádosti o revizi a od doručení rozhodnutí začíná běžet lhůta pro odůvodnění revize.¹⁵²

4.2.3. Důvody revize

Důvody revize je možné opírat pouze o ty skutečnosti, že se rozhodnutí zakládá na porušení spolkového práva či jiného předpisu. V odůvodnění nelze ale namítat, že soud první instance rozhodl mimo svou pravomoc. Pojem porušení práva je vykládán tak, že jde o neaplikaci právní normy či její aplikaci nesprávnou.¹⁵³

¹⁵² HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar*. 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 544. ISBN 3 406 506135

¹⁵³ HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar*. 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 545-546. ISBN 3 406 506135

Rozhodnutí je vždy považováno za rozhodnutí zakládající se na porušení práva, jestliže:

- a) soud nebyl obsazen podle právních předpisů
- b) na rozhodování se podílel soudce, kterému byl na základě zákona výkon soudní moci zakázán
- c) na rozhodování se podílel soudce, který byl na základě oprávněné žádosti o vyloučení z rozhodování vyloučen
- d) nebyla některá ze stran řízení zastoupena podle právních předpisů
- e) bylo vydáno rozhodnutí na základě ústního jednání v řízení, u kterého byly porušeny předpisy o veřejnosti řízení
- f) rozhodnutí nebylo odůvodněno podle právních předpisů.¹⁵⁴

4.2.4. Lhůta k podání žádosti o revizi, obsah žádosti o přezkum

Dovolací lhůta neboli lhůta k podání žádosti o přezkum činí jeden měsíc od doručení kompletního rozsudku o odvolání. Nejvýše může tato lhůta činit pět měsíců.

Žádost o přezkum se podává k reviznímu soudu. Písemná žádost o přezkum musí obsahovat následující náležitosti:

- označení rozhodnutí, které má být přezkoumáno
- prohlášení o podání žádosti o přezkum označeného rozhodnutí.

S podáním žádosti o přezkum je žadatel povinen předložit jedno vyhotovení nebo ověřený opis napadeného rozhodnutí. Písemnou žádost doručí soud protistraně.

Obdobně jako je stěžovatel při stížnosti proti zamítnutí povinen odůvodnit důvody přezkumu, je taktéž žadatel povinen přezkum odůvodnit. Pokud tak neučinil již v žádosti o přezkum, musí dodatečně důvody přezkumu předložit reviznímu soudu. Lhůta pro odůvodnění revize v tomto případě činí dva měsíce, nejdéle činí měsíců pět a to od doručení rozhodnutí.

¹⁵⁴ HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar*. 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 547. ISBN 3 406 506135

Odůvodnění přezkumu musí obsahovat:

- rozsah, ve kterém je rozhodnutí odvolacího soudu napadáno a návrh do jaké míry požaduje zrušení napadeného rozhodnutí
- uvedení důvodu přezkumu, a to: a) konkrétní popis okolností, ze kterých plyne porušení práva, b) pokud je shledáno porušení zákona, konkrétní uvedení skutečností, ve kterých je porušení zákona spatřováno.¹⁵⁵

4.2.5. Řízení a rozhodnutí o revizi

Revizní soud zkoumá z moci úřední, zda je revize přípustná, zda byla žádost o přezkum podána včas a zda je odůvodněna zákonem předepsaným způsobem. Pokud revizní soud dospěje k závěru, že není splněna jedna z výše uvedených náležitostí, revizi s konečnou platností zamítne.

V případě, že revizní soud nerozhodne o zamítnutí revize jako nepřípustné, oznámí účastníkům řízení termín konání ústního jednání.

Odpůrci je umožněno připojit se k přezkumnému řízení, a to písemným podáním ve lhůtě jednoho měsíce od doručení odůvodnění přezkumu k reviznímu soudu. Shodně jako žádost o přezkum musí i připojení k revizi být odůvodněno způsobem předepsaným zákonem. Připojení k revizi pozbývá účinnosti, byla-li žádost o přezkum vzata zpět nebo zamítnuta jako nepřípustná.

Rozsah revizní kontroly je určen žádostmi podanými účastníky řízení. Revizní soud přezkoumává i ta rozhodnutí, která předcházela konečnému rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to připouští zákon. Revizní soud ale není vázán důvody, které uplatnil žadatel v žádosti o přezkum. Co se vad předchozího řízení týká, revizní soud není povinen je přezkoumávat z moci úřední, ale napadený rozsudek přezkoumává pouze v rámci nedostatků, které žadatel uplatnil dle ust. § 551 a 554 odst. 3.

¹⁵⁵ HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar*. 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 548-551. ISBN 3 406 506135

Revizní soud je povinen v případě, že nebude podána žádost o přezkum, formou usnesení rozhodnout o předběžné vykonatelnosti napadeného rozsudku odvolacího soudu, jestliže tento ještě nebyl vykonán nebo byl prohlášen za ne nutně vykonatelný. Rozhodnutí odvolacího soudu o existenci a obsahu zákonů, o jejichž porušení se revize dle ust. § 545 nemůže opírat, je pro rozhodnutí vydávané k revizi rozhodující.

Revizní soud rozhodne o zamítnutí revize v případě, že dospěje ke zjištění, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, i přesto, že z napadeného rozhodnutí vyplývá, že k porušení právních předpisů došlo. Revizní soud dále napadené rozhodnutí odvolacího soudu zruší, shledá-li revizi důvodnou. Pokud dojde ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu na základě vad předchozího řízení, je nutné zrušit i tu část předchozího řízení, která se dotýká konstatované vady.

V případě zrušení napadeného rozhodnutí, vrátí revizní soud věc zpět k projednání a rozhodnutí soudu odvolacímu, popř. jinému senátu odvolacího soudu, než tomu, který ve věci rozhodl poprvé.

Revizní soud je oprávněn rozhodnout ve věci sám, jestliže má být rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno pro porušení právního předpisu při jeho použití na předmětný právní vztah a je-li možné, aby revizní soud rozhodl konečným rozhodnutím o napadeném rozhodnutí. Své rozhodnutí není revizní soud povinen odůvodňovat v případě, že shledá námitky vad předchozího řízení za jasné. Toto ale neplatí při námitkách uplatněných dle ust. § 547.¹⁵⁶

Německý občanský soudní řád upravuje také možnost tzv. přímé revize, a to u rozhodnutí ve věci samé vydaných soudem první instance, která podléhají odvolání bez povolení, aby byla přezkoumána přímo s tím, že bude “přeskočena“ instance odvolací. Přezkum těchto rozhodnutí je možný v případě, že s tím bude souhlasit jak odpůrce, tak i revizní soud. Žádost o přímou revizi a prohlášení odpůrce o jejím souhlasu představují zřeknutí se podání odvolání.

¹⁵⁶ HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar*. 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 552-565. ISBN 3 406 506135

O povolení tzv. přímé revize je nutné žádat revizní soud. Platí zde obdobně ustanovení o lhůtě k podání žádosti o přezkum a o obsahu žádosti, tj. §§ 548-550 německého občanského soudního řádu. Žádost o povolení přímé revize pozastavuje právní moc rozhodnutí soudu prvního stupně.

Přímá revize je přípustná pouze:

- a) má-li věc zásadní právní význam nebo
- b) je vyžadováno rozhodnutí revizního soudu s ohledem na zajištění jednotné judikatury nebo zdokonalování práva.

Není ale možné přímou revizi odůvodňovat vadami řízení před soudem prvního stupně.

Pokud revizní soud přímou revizi povolí, bude pokračování v řízení o ní jako v řízení o revizi. Platí tak, že žádost o povolení přímé revize podána podle zákonných ustanovení, je považována za zahájení revize. S doručením rozhodnutí o povolení přímé revize počíná běžet lhůta k odůvodnění revize. V řízení se bude postupovat podle ustanovení platných pro řádnou revizi, s tím, že věc v tomto případě bude vrácena soudu prvního stupně.¹⁵⁷

¹⁵⁷ HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar*. 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. § 566. ISBN 3 406 506135

5. Úvahy de lege ferenda

V tuto chvíli je podstatné konstatovat závěr, že nejvyšším soudům je společná skutečnost, že nápad věcí u těchto institucí roste a vznikají tak otázky, jak řízení před těmito soudy učinit efektivnější se zachováním práva jednotlivce na spravedlivý proces a na projednání věci bez průtahů.

K řešení tohoto problému jistě existuje více možných opatření. Některá z nich jsou již v platné právní úpravě zakotvena, jako je na příklad finanční kritérium přípustnosti dovolání, neboť již zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění občanský soudní řád, došlo k navýšení hodnotové hranice přípustnosti dovolání jak ve věcech obchodních, tak i v ostatních věcech. K otázce hranice hodnoty sporu pro přípustnost dovolání se v minulosti také vyslovil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 20.10.2009, sp. zn. IV. ÚS 681/09, a to tak, že shledal hranici hodnoty sporu za ústavně konformní a odpovídající pojetí mimořádného opravného prostředku. Je však nutné zdůraznit, že nelze donekonečna navyšovat hranici přípustnosti dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu týkajícího se peněžitého plnění, a to s odkazem na francouzskou úpravu kasační stížnosti, kde toto omezení v přístupu ke Kasačnímu soudu není a taktéž v německé úpravě revize bylo od této úpravy v roce 2002 upuštěno.

Další oblastí možného řešení se týká povinného zastoupení dovolatele v dovolacím řízení a s tím související lhůta k podání dovolání a taktéž přístup k dovolacímu soudu s ohledem na základní funkce institutu dovolání. Jak již bylo výše zmíněno, navrhované zkrácení lhůty k podání dovolání by mělo přispět k zamezení průtahů v řízení, ale zároveň by nemělo ohrozit kvalitu podaných dovolání sepisovaných profesionály, protože se jedná o velmi obtížnou agendu, jak vyplývá z Důvodové zprávy k návrhu zákona, kdy jsou k dovolacímu soudu podávána taková dovolání, která zaměňují ustanovení o.s.ř. o přípustnosti dovolání s dovolacími důvody či postrádají právní kvalifikaci dovolacích důvodů, s čímž nepochybně souvisí stávající úprava dovolání, tj. podmínek přípustnosti a dovolacích důvodů. Navrhovaná změna podstatně mění podmínky přípustnosti a také důvody dovolání, resp. stanovením dovolacího důvodu jediného. Je možné

konstatovat, že navrhovaná úprava se blíží úpravě francouzské a německé, které jsou, co se podmínek přípustnosti a důvodů stížnosti a revize týká, mnohem jasněji konkretizované. S výše uvedeným může také souviset skutečnost, že například specializovaní francouzští advokáti působí v rámci mimořádných opravných prostředků spíše jako partneři dovolacího soudu a kvalitou svých podání práci soudu usnadňují a filtrují věci, které nemají šanci na úspěch. Kdežto v českém civilním procesním řízení jsou dovolání občas podávána pouze za účelem vyčerpání všech opravných prostředků, které zákon účastníkům řízení stanoví pro přístup k Ústavnímu soudu a podání ústavní stížnosti.¹⁵⁸

Neméně významná je jistě úprava rozhodování dovolacího soudu o podaném dovolání. Neboť i v navrhované změně je stále upraveno, že o odmítnutí dovolání pro jeho opožděnost nebo pro neodstraněné vady ve lhůtě poskytnuté, pro nepřipustnost dovolání či pro důvod, že bylo dovolání podáno tím, kdo k němu nebyl oprávněn nebo o zastavení dovolacího řízení pro úplné zpětvzetí dovolání, rozhoduje předseda senátu soudu prvního stupně, respektive zprávu o výše zjištěných skutečnostech, na základě kterých je možné dovolání odmítnout, předkládá dovolacímu soudu k rozhodnutí. S odkazem na Důvodovou zprávu navrhované úpravy není nutné, aby o odmítnutí dovolání pro opožděnost nebo o zastavení řízení pro zpětvzetí dovolání, rozhodovalo více soudců než jeden a to opět s ohledem na rychlost řízení.

¹⁵⁸ SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. str. 49-50.

6. Závěr

Závěrem je možné shrnout, že navrhovaná zásadní změna ve stanovení podmínek přípustnosti dovolání a dovolacího důvodu se blíží k zahraničním úpravám tohoto institutu výše zmíněným a zdá se, že tak zákonodárce může dostat požadavku vyslovenému Ústavním soudem a obecně vyplývajícímu z principu právního státu, který je naplňován prosazováním principů právní jistoty, rovnosti před zákonem, důvěry občanů v právo a předvídatelnosti práva. Tento posledně zmiňovaný princip Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 29/11 zdůraznil v souvislosti s přípustností dovolání jako mimořádného opravného prostředku, kdy podmínky přípustnosti je nutné upravit tak, aby byly každému potencionálnímu dovolateli zřejmé ještě před tím, než opravný prostředek tohoto typu využije s přihlédnutím k základním obecným účelům systému opravných prostředků, které jsou jednak zlepšování poskytování individuální spravedlnosti v podobě nalézání co nejpriléhavějších soudních rozhodnutí a za druhé institucionální zajišťování jednoty právního řádu skrze sjednocování judikatury.

Nadto je důležité uvést, jaký bude další postup soudů při aplikaci ust. § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., které Ústavní soud shledal v rozporu s požadavky plynoucími z principu právního státu, byť k jeho zrušení dojde až uplynutím dne 31.12.2012. V tomto případě se jeví jako vhodný postup upravený zejména v usnesení velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17.12.2002, sp. zn. 35 Odo 317/2001: „Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je jednotná v závěru, podle kterého je Nejvyšší soud povinen v dovolacím řízení přihlédnout k tomu, že ustanovení zákona, které při řešení věci použil odvolací soud, shledal Ústavní soud později za protiústavní; to, zda takové ustanovení bylo Ústavním soudem zrušeno s účinky do budoucna, není rozhodné.“ Jak dále ve svém článku cituje výše zmíněné usnesení Nejvyššího soudu soudce Nejvyššího soudu JUDr. Pavel Vrcha, argumenty, na jejichž základě Nejvyšší soud k takovému řešení dospěl, lze obecně vzato vyjádřit tezí, podle které princip vázanosti obecných soudů zákonem, vyjádřený v čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR, se nemůže při rozhodování těchto soudů prosadit na úkor závěru Ústavního soudu o protiústavnosti aplikované právní normy jen proto, že ještě nevstoupil v účinnost

výrok nálezu, kterým Ústavní soud dotčenou právní normu současně zrušil. Takové pojetí práva, které by vedlo k vydávání soudních rozhodnutí, o kterých již v době, kdy je přijímal, bylo obecnému soudu známo, že se protíví ústavnímu pořádku ČR, je v rozporu s obecným vnímáním spravedlnosti.¹⁵⁹

6.1. Resumé

In a conclusion of my thesis it would be appropriate to point out that the essential proposed change in setting conditions of appeal and appeal reason admissibility is approaching foreign legal regulation of these higher mentioned juridical institutes. It seems that the legislator could comply with the claim set by the Constitutional Court and with common principle implied from law state which is fulfilled by promoting of legal certainty principle, by law equality, by citizen confidence in the law and predictability of justice.

The principle of the predictability of law and justice was pointed out by the Constitutional Court in rule no. Pl. ÚS 29/11 that accented in the connection with the appeal admissibility as the extraordinary remedy, when the conditions of the admissibility is important to adapt as it will be obvious to each potential appellee before using this kind of extraordinary remedy taking into account the general purposes of legal remedy system.

These are firstly improving of individual justice providing in the frame of finding the most fitting court decision and secondly institutional assuring of law unity through the legal system unification.

In context with the higher mentioned foreign legal regulation the (Czech) current legal adaption of the extraordinary appeal appears as very confusing. The proposed legal adaption in the contrary seems as highly needed in accordance with our legal regulation set by High Court that gets closer to analogical procedure in foreign countries, where the tradition of court decision-making about extraordinary reparative remedies goes far away into the history.

¹⁵⁹ VRCHA, Pavel. Nejvyšší soud ČR, Jak dál po nálezu Ústavního soudu, který zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. [online]. 1.3.2012. [cit. 12.3.2012]. Dostupné z: [http://vrcha.webnode.cz/news/jak%20dal%20po%20nalezu%20ustavniho%20soudu,%20ktery%20zrusil%20ustanoveni%20C2%A7%20237%20odst-%201%20pism-%20c\)%20o-%20s-%20r-1/](http://vrcha.webnode.cz/news/jak%20dal%20po%20nalezu%20ustavniho%20soudu,%20ktery%20zrusil%20ustanoveni%20C2%A7%20237%20odst-%201%20pism-%20c)%20o-%20s-%20r-1/)

7. Použitá literatura

1. Prameny

Právní předpisy

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a z. č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 120/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů,
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších ústavních zákonů,
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
- Návrh zákona ze dne ... 2011, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů,

- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů,
- Platné znění zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů s vyznačením navrhovaných změn a doplnění.

Judikatura

- Usnesení NS ČR ze dne 24.11.2009, sp. zn. 20 Cdo 2639/2009
- Rozsudek NS ČR ze dne 11.2.2004, sp. zn. 22 Cdo 1599/2003
- Usnesení NS ČR ze dne 26.10.2011, sp. zn. 22 Cdo 4097/2009
- Usnesení NS ČR ze dne 20.10.2009, sp. zn. 22 Cdo 2035/2009
- Usnesení NS ČR ze dne 13.11.2009, sp. zn. 21 Cdo 4956/2009
- Usnesení NS ČR ze dne 25.2.2011, sp. zn. 22 Cdo 772/2011
- Usnesení NS ČR ze dne 25.1.2012, sp. zn. 23 Cdo 3323/2010
- Usnesení NS ČR ze dne 30.10.2008, sp. zn. 33 Cdo 3784/2008
- Usnesení NS ČR ze dne 20.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 4743/2009
- Nález ÚS ČR ze dne 21.2.2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11
- Usnesení NS ČR ze dne 4.9.2008, sp. zn. 29 NSCR 4/2008
- Usnesení NS ČR ze dne 20.11.2009, sp. zn. 30 Cdo 3368/2009
- Usnesení NS ČR ze dne 25.11.2009, č.j. 29 Cdo 5254/2007-117
- Usnesení NS ČR ze dne 30.11.2011, sp. zn. 20 NSCR 66/2011
- Usnesení NS ČR ze dne 25.11.2011, sp. zn. 23 Cdo 2703//2010
- Nález ÚS ČR ze dne 20.9.2006, sp. zn. IV. ÚS 128/05
- Nález ÚS ČR ze dne 9.1.2008, sp. zn. II. ÚS 650/06
- Nález ÚS ČR ze dne 11.9.2007, sp. zn. I. ÚS 2030/07
- Usnesení NS ČR ze dne 30.3.2011, sp. zn. 25 Cdo 3515/2010
- Usnesení NS ČR ze dne 23.8.2011, sp. zn. 20 Cdo 4118/2009
- Usnesení NS ČR ze dne 21-10-2009, sp. zn. 32 Cdo 4299/2008
- Nález ÚS ČR ze dne 16.3.2006, sp. zn. III. ÚS 202/05
- Rozsudek NS ČR ze dne 19.6.2001, sp. zn. 26 Cdo 361/2001

2. Literatura

Monografie české

- DRÁPAL, Ljubomír., BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář. II.díl.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9,
- WINTEROVÁ, Alena, a kol., *Civilní právo procesní.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha a.s., 2011. ISBN 978-80-7201-842-0,
- HLAVSA, Petr. *Občanský soudní řád, Soudní řád správní a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce.* 4. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.4.2006. Linde Praha, a.s., 2006. ISBN 80-7201-603-2,
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?.* 1. vydání. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007. ISBN 978-80-210-4262-9
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému.* 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2007,
- SCHELLEOVÁ, Ilona. SCHELLE, Karel a kolektiv. *Soudnictví (historie, současnosti a perspektivy),* 1. vydání. Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2004. ISBN 80-86432-65-3.

Monografie cizojazyčné

- HEINZ, Thomas. PUTZO, Hans. REICHHOLD, Klaus. HÜSSTEGE, Rainer. *Zivilprozessordnung. Kommentar.* 25. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2003. ISBN 3 406 506135,
- COUCHEZ, Gérard. LANGLADE, Jean-Pierre. LEBEAU, Daniel. *Nouveau Code de Procédure Civile.* Quatre-vingt-dixième Édition. 1998. Éditio Dalloz. ISBN 2 24702960 4 218 F,
- BAUCHAMN, Adolf. LAUTERBACH, Wolfgang. *Zivilprozessordnung. Kommentar.* 58. neubearbeitete Auflage. C.H.Beck, München. 2000. ISBN 3406 456006,
- LARIŠOVÁ, Markéta. FOURTIER, Jean-Pierre. *Français Juridique.* 1. ére partie. Univerzita Karlova, Karolinum, Praha 1994. ISBN 80-7066-982-9
- COUCHEZ, Gérard. *Procédure civile.* 15e édition. Paris: Dalloz, 2008.

Články

- JÁNOŠÍKOVÁ, Radka. "Sjednocuji, sjednocuješ, sjednocujeme aneb křišťálové koule netřeba." Publikováno: *Bulletin advokacie* č. 5/2009, rubrika Měli byste vědět, str. 64 – 67,
- LUDVÍK, David. Dovolání v civilním procesu. [online]. [cit. 3.2.2012]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1690>

3. Vysokoškolské kvalifikační práce

- SOCHOROVÁ, Martina. *Komparace českého a francouzského dovolání*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ.
- TŮRKOVÁ Lucie, *Současná právní úprava dovolání jako mimořádného opravného prostředku v civilním řízení soudním. Vazba na akty komunitárního práva*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta právnická. Vedoucí práce Ilona SCHELLEOVÁ.

4. Ostatní

- http://www.bundesgerichtshof.de/DE/Home/home_node.html
- <http://www.courdecassation.fr/>
- <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/GetAll.aspx>
- <http://portal.justice.cz/>
- <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>
- <http://www.nsoud.cz/>
- <http://www.systemaspi.cz/>
- <http://www.epravo.cz/>
- <http://vrcha.webnode.cz/>